Theologia
Liturgia

Inun. 80.

Officium misse.

magdeb. per Alb. Ravenstein et Jo-
achim Westual. 1483.

de ciens dormi[illegible]

¶ Incipit officium misse.

R Eligio diuina alterū habituz habet in officijs ecclesiasticis et alteꝝ in cōmuni vsu vt ꝫm mutatōem habit⁹ vita mutetur in melius ꝫm spiritū viuēdo ꝛ sumendo. vt ipse sacerdos cūcto populo christiano prebeat bone ꝯuersatōis exemplū siue gestum specialem. Requirūtur igitur ad diuinū officium vestes instrumenta ꝛ ornamēta et gesta cōpositi quib⁹ sacerdos vti debet que omnia patēt locis suis. nec cottidiano vsu his vestibus sacratis licet vti. nec etiā in vestibus cōis vite vsu pollutis licet ingredi in sancta sanctoꝝ sed vestibus non maculatis. s. sacris. Et ꝯsciā mūda quā designant diuina sacramēta sunt tractanda ſꝫ ꝙ instituit Stephanus papa dicens. In vestib⁹ sacris non nisi et in ecclesiasticis deo dignis licet vti officijs. Nam oīa sacramenta ꝛ misteria intellectu scire scripture fore populo reuelanda intelligimus. Unde nota ꝙ sacre vestes a veteri testamēto exordiū sumpserunt. precepit enim dn̄s moysi ꝙ aaron sacerdoti et filijs vestes sanctas in gloria et decore vt sic loti et sacris vestibus induti sacerdotio fungerētur. Exo. xxviij. et Ezechi. xlv. Ex quibus dictis confundantur errores quorundam hereticoꝝ reprehentium nos temere quia talibus nos ornamur quib⁹ christus nec discipuli eius vsi sunt et induti. Quilibet respondetur christus voluit omnia per se instituere ſꝫ voluit suos successores et vicarios honorare ꝙ in processu temporis per inspirationem spiritussancti ad suā reuerentiam multa per suos ministros instituentur. qd̄ christus notauit in illis verbis euangelij adhuc multa habeo vobis dicere sed non potestis portare modo

¶ Anteq̄ʒ igitur sacerdos volēs diuinū officium ce-
lebrare ornet se cū istis sacris vestibꝰ. ¶ Oportet ꝙ
primo lauet manus suas ⁊ significat ablutōeʒ mentis
per ꝯtritōis amaritudinem ne immūdus accedat ad tā
gendum corpus xp̄i. ¶ Item requiritur capitis pecti-
natio ne crines cadūt super sacrificiū. etiam per pilos
significantur cogitatōes nostre innumerabiles q̄ de-
bent eradicari. Unde Ysai. Auferte malas cogitatio
nes de cordibus vestris. ¶ Item requiritur p̄paratio
per psalmoꝝ orationē vt quiqʒ p̄s. s. Quādilecta. Be
nedixisti. Inclina. Credidi. De profundis. qꝛ in quoli-
bet illoꝝ psalmoꝝ fit recōmendatio de his que spectāt
ad hoc sacrificiū vt ad remissionē peccatoꝝ. vnde isti
quiqʒ psalmi significant vt qui quiqʒ sensuū transgres
sione aliquod immūdum decernat quiqʒ psalmoꝝ ora
tione explanat. ¶ Item requiritur aspersio cum aqua
benedicta sui ⁊ populi p̄cipue in die dominico ꝓpter
demonū expulsionē ⁊ peccatoꝝ venialium deletionē.
¶ Item requirūtur calciamenta ad diuinū officiuʒ ce
lebratōem ⁊ est honestatis ⁊ necessitatis ⁊ ex precepto
apostoli ad Ephes. vlti. State calciati pedes in p̄pa-
ratōe euangelij pacis. Calcij sunt de pellibꝰ mortuoꝝ
animaliū ⁊ calcat homo cū his terram ⁊ ꝑantur clausi
desuptus ⁊ aperti desuper ꝑ quod significatur ꝙ sacer
dos debet esse mortuꝰ mundo ⁊ cor habere clausum a
terrenis ⁊ ipsa tāq̄ʒ lubrica calcare ⁊ vilipēdere ⁊ cor
habere apertū ad imaginandū ⁊ desiderandū celestia
¶ Sacerdos sic paratus ornat se vestibꝰ sacris Pri
mo accipit humerale. s. quo capud ⁊ humeri velantur
⁊ significat subiectōem xp̄i qua paterne volūtati ob-
temperās ipse xp̄s qui est capud ecclesie humanitateʒ
assumpsit et diuinitatem sub carnis tegmine abscondit
vt rebellē hominē ad patriā reuocaret. Suphumerale

ponitur coopertoriũ quo iudei xp̄i faciem velauerũt. Et significat i signũ amoris. Et significat ꝙ sacerdos in mente sua debet habere firmũ propositum et fidelẽ exequendi voluntatem vt intẽdat ymolare deo rogare ꝓ populo. Consecrare ⁊ conficere corpus christi et omnibus ꝓficere q̄ ꝯtingãt. Et tali ꝓposito firmiter manere hoc est capud velare sicud capud omnibꝰ membris principatur sic mentis intentio cunctis operibus dominatur. hic etiam significatur fortitudo innocẽtiũ qꝛ ꝑ humeros significantur opera forcia sic sacerdos nõ debet esse otiosus sed laboriosus. ¶ Alba autem q̄ induitur sacerdos passibilis carnis christi mundissimi ⁊ sanctissimi corpus ⁊ imaculati cordis puritatẽ ostendit qꝛ peccatum nõ fecit. nec inuentus est dolus in ore eius. Et representet vestem albã quã herodes christo induit et sibi illudit que vestis creditur venã staturam exessisse. ⁊ sic sepiꝰ per impetũ iudeoꝝ corruisse quod nũc figurat alba sacerdotis longe excedens anteq̄ȝ ligatur. Item alba que est cõiter de bisso et candida ⁊ linea significat ꝙ sacerdos debet habere cor castũ ⁊ cãdidum et innocentiã vite et coopertorium qđ infra ponitur super albã significat stimulos ferreos quos iudei disposuerũt ad vestem christi inportatõe sancte crucis vt magis lassaretur et puniretur. ¶ Cingulus significat meritũ iustitie quo vult christus suos electos suffragari et insidiatorẽ diabolũ nostre salutis ligamẽ tenere et representat flagellũ quo pilatus christũ cedi fecit. et per zonam albam corpus ꝯstringitur vel coartatur et circa lumbos precingitur vt castitas et mũdicia per albam designata malis incentiuoꝝ stimulis dissoluatur. Unde dicit Greg. Lũbos precingimus dum modo carnis luxuriã cohersemus. ¶ Manipulꝰ sinistra manu acceptus significat amicabilẽ christi ꝯstã-

tiam in těptationibus et in mãdato patris perseuerantem voluntatem. Et representat funẽ qua christus ligatus fuit qñ a iudeis cõprehensus fuit per manipulam premiorum retributio designatur. Et in sinistrũ brachiũ ponit quasi captus et tẽtus ne malitia mutet intellectũ eius et ne fixũ animã vllus sed vult timore dei a malo correctus etiã diuino amori cohibeatur eius appetit⁹ ne transeat in sinistrũ assensum. Et vt nõ habeat violentiam sacerdos in opere nec corpori nec tediũ i aĩa inagendũ. Et significat pniam qua labes cottidiani excessus et vitia humane ꝯuersatõe extinguũtur. ¶ Stola que collũ stringit et pectus ꝭm formam crucis exornans significat illã maxillam que christi mortẽ suspectissimam suscepit. s. crucis. Sicud eni stola colli subijcitur sic christ⁹ baiulãs sibi crucẽ in humero quasi stolam in collo et stolam in pectore cancellatam ad modũ crucis cõtemptibilis ꝓprium genus crucis. s. designat Item representat ligaturã qua christus fuit ligatus ad colũnam et significat leue et suaue iugum. et leue in aduersis. Quã stolam sibi sacerdos cũ osculo imponit sicẽ et alias vestes sacratas ad denotanduȝ desideriũ quo se iugo domini subiecit. Ita per anteriora descendit dextrum et sinistrum lat⁹ ornat qꝛ per arma iustitie in dextrum et sinistrum. i. in prosperis et aduersis. Si quis autem aliter egerit excõicatõi subiacet. Insuper et stola a pectore vsqȝ ad genua ꝓtẽditur in toto corde ⁊ extra humilem in opere debere esse insinuat. ¶ Casula lata et dupla significat latitudinem caritatis in christo que nõ solum amicos sed etiã inimicos cõplexus ẽ cũ pro ipsis orauit dicens. Pater ignosce illis ⁊c̃. Et significat purpureũ vestimentum quo mulieres circumdederunt iesum. Quod significat caritateȝ qua sacerdos est quasi es sonans et cimbalũ tinnigens. Quia si

cuo casula operit alia vestiméta sic caritas operit mul
titudinem peccatoꝝ.que caritas inimicum amicū iudeo
diligit.et propter deū inimicum nō excludo.Ex omni
bus istis oportet ꝙ vestes sacerdotales significāt vir
tutes quibus sacerdotes debent se ornare.Unde pro-
pheta. Sacerdotes tui induantur iustitia ⁊c̄. Et spiri
tualia arma quibus sacerdotes debent armari contra
spiritales nequitias et pugnare itaqꝫ sacerdotalez glo
riam nō honori cōmendat vestiuꝫ sed splendor anima
rum. Quare autem hec indumenta portentur. Respō
detur hoc est ratione officij pertinentis ad sacerdotez
quia sacerdos habet alios caterisare quod amictus si-
gnificat.et habet baptizare qđ alba significat.et habꝫ
predicare qđ manipulus significat et habet ligare qđ
cingulus significat.et habet absoluere qđ stola signifi
cat.et habet cōsecrare qđ casula representat. ¶ Sa-
cerdos sic ornatꝰ de ede.s.đ sāctuario egreditur ad al
tare significat ꝙ christus de celo egrediebatur in vte
rum virginis et venit ad nos in mundum propter sa-
lutem nostram ⁊ de occulta habitatione egressus est in
mundum vt se pro nobis offerreret deo patri.Et i via
ista leget sacerdos istum psalmum.Judica me deus. cū
versi.et collecta.per quod intelligitur ꝙ sacerdos ac
cedat ad altare et ad deum nō ꝓpter aliquod tempora
le sed propter letificationem gratie quaꝫ sperat in pre
senti et glorie in futuro. Requiruntur etiam ad sacri
ficium deseruienda. ¶ Primo domꝰ seu ecclesia que
debet esse consecrata propter reuerētiā illius qui re a
liter in sacramento eucharistie continetur quem vnxit
deus.Etiā significat ecclesia efficatiā loci illiꝰ.Quia
in templo antique legis erat aliqua virtus vt patet.iij.
Regum.et Math.iij. ergo nō minus in ecclesia noue
legis est maxima virtus propter angelorum frequen-

Q̄re a sacer-
dote

tiam et demonum expulsionem et terrorem et propter
consecrationem et propter sacramenta. et propter pa-
tronorum sanctitatem. ¶ Altare seu tabula cōsecra-
crata etiam requiritur ad celebrādū quia ecclesia fun
data est super firmam petram qui lapis si motus fue-
rit a sua capsa perit benedictio et debet lapis iterum
firmari et cōsecrari anteq̄ʒ super eo celebretur ꝛ vsus
altaris sumpsit exordiū siue initium in veteri testamē
to Genesi. viij. Edificauit noe altare dn̄o ꝛc̄. qui fuit
prius ritus tunc etiam ipsius legis mosaice. Sʒ ante
hoc abraham vsus est altari in oblatōib⁹ suis. Altare
dicitur alta ara rōe situs quia eleuatus est super ter-
ram etiam rōe sacrificij quia in altari offertur et con
secratur corpus et sanguis christi quod est altissimum
sacramētum. Et dicitur ara ab ardore quia in lege an
tiqua holocausta cremabantur in altari. Et significa-
tur per altare crux ꝫm doc. Et ꝑpter hoc sepulcrum
christi debet esse lapideum. Item altare significat chri
stum qui petre comparabatur petra autem christus. j.
Corinh. iiij. Et eius consecratio significat consecrati
onem christi. Psal. Unxit te deus deus tuus oleo leti
tie. ¶ Lumen accensum requiritur ignis. In altari
meo ardebit semper. Leuit. vj. Et illud fidē populi de
signat que non debet esse absconsa sub modio sed po-
sita super candelabrū vt ingredientes vnitatem fidei
ecclesie videant et opera ex fide quia ille etiam ibi sa
cramentaliter existit qui de seipso dicit in euangelio.
Ego sum lux mundi. Altare debet etiam textum duo-
bus pānis vt dic̄ raymūdus. ¶ Et duplici mappa ope
riri ad designandum duplicem stolam mentis et cor-
poris. Etiam per istas mappas significat duplex testa
mentum. Inferior significat vetus superior nouum.

Nam vet⁹ testamētum tegitur sub nouo sic vna map‑pa sub alia. sed mappa inferior debet esse dura et mi‑nus pulchra qꝛ in veteri testamēti hoīes fuerunt indurati nō credentes articulis fidei vt iuda. Sed superior mappa debet esse mūda pulcrior ꝛ melior dura. In nouo testamēto hoīes sequūtur faciliter opa xp̄i ꝛ sequi debēt eius vestigia qꝛ quelibet xp̄i actio xp̄ianoꝝ ē instructio. Etiā debet tegi duab⁹ mappis quod fit ꝓpter securitatem que ꝯtingi possunt circa sacr͞m puta effusio sanguinis ꝙ īmediate nō flueret de lapidib⁹ altaris sed remaneret in mappis ꝛ tūc ille partes madefacte deberent abradi ꝛ in loco ꝯsecrato firmiter ꝯseruari. Et altare debet esse quadratū. Primo ideo qꝛ qꝺ quadratū est immobile est ꝛ minus volubile. sic etiam altare debet esse immobile ꝓpter sacramentum qꝺ ibi ꝯficitur qꝛ xp̄s immobilis est. Et licet hostia ꝯsecrata leuatur vel portatur ꝓpterea deus nō mouetur qꝛ moueri est portari de termino a quo ad terminū ad quem intrinsice aliter se habēdo qꝺ nō cōpetit deo. Secūdo ideo. s. insignū passionis xp̄i nam qn̄ xp̄s fuit oblatus ꝑ humana salutis tūc hoc altare videlicet sancta crux habuit quatuor cornua siue angulos insignū illius altare est quadratū. ¶ Corporale etiā requiritur quod debet esse de panno lineo ꝛ mūdo. In serico aūt vel in tincto quisqꝫ celebrare nō presumat sed in lineo sicud corpus xp̄i in sindone mūda sepultum fuit. Et ideo cōpetit qꝛ talis pānus tensionibus ꝛ precissionib⁹ paratur sic etiam xp̄s multa sustinuit in hac vita ꝛ corporale significat sindonē in qua ioseph corpus xp̄i inuoluit in sepulchro ꝛ habet quatuor plicaturas in longuꝫ ꝛ significāt quatuor virtutes cardinales. s. iustitiā prudentiam tꝑantiam ꝛ fortitudinem per quas innate nobis passiones reprimūtur. Tres vero plicaturas habꝫ

mappa inferior superior

in latū ꝛ significant tres virtutes theoloicales. s. fides spes ꝛ caritas per que deo vnimur. Uel iste tres signi ficāt tres perfectiones xp̄i que sunt latitudo caritatis altitudo maiestatis ꝛ ꝓfunditas immēsitatis. ¶ Pli cata vero super calicem posita significat sindonem si ue sudarium qđ erat super capud hiesu positū separa tim vtitur Johannis. xx. Quedam eni ecclesie nō ha bent nisi vnū corporale. Eo ꝙ in euangelio legitur ꝙ ioseph corpus hiesu in sindone munda non dixit insin dones in plurari ad designandū sacramenti vnitatem ¶ Calix etiā requiritur aureus argenteus vel stanne us et hoc ꝓpter puritatē et soliditatē et significat pas sionem xp̄i de ꝯse. di. j. Et ꝭm ꝯsuetudinē romanam lo catur ad dextrum latus hostie. Quia sanguis domini nostri hiesu xp̄i a dextro latere creditur refluxisse. Ul ꝭm cōem vsum aliquorum. Oblatis locantur inter sa cerdotem et calicem ad denotandum ꝙ xp̄s homo fu it mediator inter deum et hominem. Quod debet esse aureus significat dignitatem. Et calix nō debet esse de vitro vel cristallo ꝓpter fragilitatem nec de lapide ꝓ pter ineptitudinem materie. nec de ligno ꝓpter porosi tatem et sic sanguis christi posset subintrare ꝛ ibi pu trefieri. nec debet esse de ere vel auricalco que ob vi ni virtutē rubiginem cōtrahunt ꝛ de facili vomitum ꝓ uocarēt. ¶ Patena requiritur que sub corporali ab sconditur vel subdiacono sub velamine traditur signi ficat ꝙ apl̄i se absconderunt a manibus capiētiū reli cto hiesu oēs fugierūt. vt eis dn̄s predixit vos omnes scandalum patiemini in me ista nocte. Et ideo sacer dos annūtiaturus resurrectōem eulogiū reseruat pa tenam ꝛ patena debet esse lata ꝛ rotūda. Et significat corda nostra que debent esse dilatata in caritate ꝛ ro tunda ꝓpter perseuerantiam. ¶ Etiam requiritur ob

lata seu hostia que debet esse triticea ꝛ nō de alijs gra
nis quia significat corpus christi quod fuit formatum
ex purissimo sanguine marie cuiꝰ caro depurata fuit
ab omni labe peccati. sic ꝛ triticū est frumentū magis
delectabile ceteris granis ex quibus cōfici posset. Et
ideo xp̄s cōparauit se grano triticeo igitur hostia de
bet esse triticea. Et christus cōfecit in azimo. i. in pane
nō fermentato et per ꝯsequens nos etiaꝫ in pane azi-
mo cōficere debemus. ¶ De qualitate hostie patet in
his metris. Candida triticea tenuis nō magna rotun
da. Expers fermenti non falsa sit hostia christi. Pri
mo candida et alba. ad designanduꝫ ꝙ christi verum
corpus in hac hostia ꝯficitur qui natos de pura virgi
ne et immaculata. Triticea quia triticum granuꝫ fru-
menti et suaue sic etiam nobis corpus christi ostendit
dulcedinem ꝛ gratiaꝫ et fructū. Ut dicit Tho. Qui vt
dulcedinem suam in filios suos demonstraret. Tenuis
ad designandum humanitatem christi. Nam seipsum
exinaniuit formam serui accipiens factus obediens
patri vsqꝫ ad mortem. Non magna sed debet fieri sub
quantitate ab ecclesia dei instituta ad significandū mā
suetudinem christi quam habuit in remissionem omni
um peccatorum. Unde dixit. Nolo mortem peccato-
ris sed magis vt conuertatur et viuat. Et debet esse si
ne fermento id est sine amaritudine. Greci tamen cō
ficiunt in pane fermentato. Nostra tamen consuetu-
do est melior. Primo propter institutioneꝫ christi qui
in azimo confecit vt patet Mathei vicesimosexto. qꝛ
prima die azimorum non debet inueniri fermentum in
domibus iudeorum. vt patet Exodi. iiij. Si vero pri
ma die christus cōmedit pasca cū discipulis suis ꝛ id
sacramentum instituit dū corpus suū de pane confecit

in azimo sic ꝛ nos. Secūda nostra ꝯsuetudo est melior ꝓpter ꝯditōez corporis xp̄i qđ fuit sine omni corrupti one. Et dicitur ad Corin. Nō infirmēto malitie et ne quitie sed in azimis ꝛc̄. ¶ Uinū etiā requiritur. s na turale vitis ꝛ est materia eucharistie ꝛ aqua naturalis qꝛ in cena xp̄s miscuit aquā vino. etiā ex latere christi exiuit sanguis ꝛ aqua. etiā aqua vino vnitur vt ppl'us xp̄o adunetur. ꝛ vt populus in xp̄o ꝛ xp̄s i populo ma neat. nec panis sine aqua offertur nec vinū sine aqua offertur. Per quā populus designatur qꝛ sicut aqua est fluxibilis sic populus est labilis. Per vinū signifi catur sanguis xp̄i seu eius diuinitas. Per panē sub stantia xp̄i qꝛ nec sine xp̄i passione populus saluatur nec sine eius amore ad ppl'm. Tm̄ panis ꝛ vinū aqua permixtū intermissarum solēnia dn̄o offeruntur qꝛ de latere eiꝰ in passione sanguinis ꝓfluxit et aqua igitur vtrūqꝫ ꝑmixtū offertur aqua vt nos mūdaret. sanguis vt nos redimeret. Quare đ latere qꝛ vnde culpa inde ꝛ gratia. culpa per feminā. per feminā ꝛ gratia per do minū hiesum xp̄m. hec Augꝰ. christus passus fuit igi tur vinū sine alio nō offertur. ¶ Istis sic habitis. Sa cerdos facit ꝯfessionem in generali ꝛ nō in specie ꝛ in publico. Et significat angelicū alloquiuꝫ cum virgine maria ꝛ obsequiū fidele qn̄ salutauit mariam. quia si cut sacerdos i p̄ncia ecclesie reddit se culpabilē ꝛ of ferre intēdit hostiam nō solum pro suo delicto sꝫ etiaꝫ cōis populi. Sic et xp̄s volens incarnatōem per ange lum annūtiare ꝛ post cōsensum virginis in eius vtero incarnari similitudinē ꝛ sp̄ēꝫ culpe assumpsit ꝛ omnes iniquitates nostras ꝑtulit. ¶ Postea sacerdos signat se cruce scā ꝯtra insidias diaboli q̄ semper resistit bo no ꝛ nititur īpedire ꝛ iō sacerdos sic se signat i memo ria dn̄ice passionis. ¶ Tūc osculatur sacerdos altare

signando signo crucis ad designanduȝ ꝙ sacerdos debet habere coꝛ paratū ꝛ quietū cum deo ꝛ hominibus recōsiliando ꝛ pacē homini querere quantū pōt. Etiā significat ꝙ xp̄s per aduentum suum ad nos in carne sanctā sibi copulauit ecclesiā. Et sic i xp̄o nō solū vnita est humanitas deitate. verū etiā sponsa ecclesia copulata spōso xp̄o. ¶ Post hoc sacerdos aperit librū in dextra parte altaris ad dexterā partē altaris se vertit. Primo sacerdos significat iudeos qui ꝓpter legē vnū deū colebāt in dextera parte fuerūt. Et sic emanuel in lege prius ꝓmissus prius venit ad iudeos quā ad gentes qui per sinistram partē altaris significātur eo ꝙ idola coluerūt. Tunc osculatur librū quē aperit cū clausum inuenit significat illud Apoc. vltimo. Vidi in dextera sedentē super tronuȝ librū scriptū intus ꝛ foris. Et significat illud Luce. iiij. Intrauit hiesus sinagogam ꝛ surrexit legere ꝛ traditꝰ est ei liber ysaie ꝓphete. Ideo hoc ꝙ sacerdos libruȝ aperit significat ꝙ xp̄s verus sacerdos scripta ꝓphetaꝝ occulte ꝓphetisata eis ostēdebat esse exhibita ꝛ eis sepe dicta ꝛ in auribus esse cōpleta. Ideo per dexterā altaris iudei significātur. Secundo librum aperit ꝛ osculatur qm̄ vt xp̄s primitōm apostoloꝝ ꝯgregauit ecclesiā docēs eos misteria scripturaꝝ hec eadē eis reuelauit. ¶ Osculū ad altare est exitatio deuotōis hominū ad xp̄m et ad eius crucem siue passione. Nam deuotio est aucta et augetur dei gratia. ¶ Osculū crucifixi significat ꝙ sacerdos debet ſm cōem vsum quantū ad osculū imaginem crucifixi respicere cuius hic memoria agitur. ¶ Introitus misse significat desideriū sanctoꝝ patrū de aduentu xp̄i in carne. Coꝛus vero cantans introitum multitudinē designans ꝓphetaꝝ ꝛ choꝛus sanctoꝝ patrū aduētū xp̄i multis suspirijs expectantiū et dicētiū

Ueni dñe 7 noli tardare. ¶ Uersus vero significat i mensitatē desiderij 7 clamoris sanctoꝝ patrū. ¶ Sed gloria patri interponitur. vt patrē, 7 filiū 7 spiritūsan ctuꝫ equalē gloriā et maiestatē credimus habere quia arriani 7 nestorij heretici dixerūt spiritūsanctum esse seruū patris et filij et nō coequalem. ¶ Sed repetitō introitus significat exultatōem patrū noui testamenti de incarnatōe xp̄i qui ad memoriā reuocantes suspi⸗ ria patrū veteris testamēti recurrunt ad antiquas scri pturas ꝓ testimonio xp̄i incarnati. ¶ Kirieleyson no uem cantantur vt ecclesia ad nouē ordines angelorū ꝑueniant qꝛ hoīes qui nouē sedes angeloꝝ per casuꝫ maloꝝ spirituū euacuatos restaurare valeant. nam de quolibet ordine aliqui ceciderūt vt ergo numerus se riatim iuxta suos ordines possit ecōtra repleri. Noni es ecclesia canticū misericordie quo deꝰ placari pōt resumit et prima tria Kirieleyson solum referūtur ad patrē. et vltima tres ad spiritumsanctū, media v̄o tria ad filiū qꝛ xp̄s est ꝑsona media in diuinis. s. filiꝰ et si⸗ gnificat diuine misericordie inuocatōem. ¶ Gloria i excellis significat gaudiū quo gauisi fuerūt angeli in natiuitate xp̄i de humani generis recōsiliatōe 7 de rui ne eoꝝ restauratōe. Et in medio altaris cantatur quia iste ymnus fuit dictus ad laudē filij dei qꝛ xp̄s media tor est dei 7 hominū. ¶ Dñs vobiscū que salutatio ē ex Ruth. xx. c. vbi boos salutauit sic messores suos et representat illā salutatōem quā hiesus fecit discipulis suis post resurrectōem quā sacerdos premittit ante o rationes vt populū reddat attentū et mens eiꝰ ad deū dirigatur. Et est sensus. Dñs vobiscū. i. dñs in vobis maneat preces vestras audiat gratias ꝓferat et p̄mia tribuat. Et chorus rñdet. Et cū spiritu tuo. Et vult ꝙ dñs sit in te qui spiritū rectū innouat in visceribꝰ tuis

q₂ preces illius nõ exaudiuntur. q₂ nõ habet spiritum sanctũ et rectum. Et nota ꝙ septẽ vicibus ppl's saluta tur in missa vt exclusis septẽ vicijs capitalibus gratiã spiritussancti suscipiet. et significat septẽ dona spirit⁹ sancti. Sed sacerdos tm̃ quinquies vertit se ad popu lum. et significant quinq₃ apparitões quas xp̃s disci pulis in die resurrectõis magis approbatas ex euãge lio. ¶ Deinde dicit orem⁹ quasi diceret oretis simul mecum omnes in signũ huius qd̃ dixit xp̃s discipulis suis. Orate ne intretis in temptatõem. ¶ Collecta q₂ dicitur super ppl'm collectum et ꝯgregatum dicebatur quia sacerdos qui fungitur legatõe populi et stat qua si mediator inter deũ et ppl'm petitões eius in vnũ col ligit et ꝯcludit. In quibus deprecatur ꝓ nostris neces sitatibus spiritualibus et tp̄alibus. Et sacerdos dicẽs collectã in missa debet eam dicere in dextra parte al taris versus orientem eleuatis manib⁹ et capite denu dato. In dextera parte ideo q₂ per dexterã bona eter na per sinistrã bona tp̄alia designantur. vt ergo desi gnetur quod eterna et spiritualia primo petere debe mus iuxta illud. Primũ querite regnũ dei ꝛc̃. Etiam ideo quia omnes orationes nomine christi fiunt qui se det ad dexterã dei patris ideo in dextera parte debẽt dici. Itẽ ad orientẽ ꝓpter illuminatõem mentis nostre q₂ sicud lumẽ venit ab oriẽte sic gratia xp̄i q̃ est vera lux illuminans omnẽ hominem. multe alie rões patent circa Raymundũ. Eleuatis manibus dicitur q₂ debet habere sacerdos brachia extẽsa in orõib⁹ cui⁹ rõ est. Q₂ qñ moyses ꝯtra aduersarios suos pugnauit tunc duo tenebãt sibi brachia. s. Ur et Aaron et sic fit ad huc qñ papa celebrat missam tunc duo sustentãt ei bra chia in signum ꝙ xp̃s extensis manibus in cruce ora bat et ideo sacerdos qui passionez in missa ꝯmemorat

denudato capite collectā dicit. In signū illius ꝙ sacer dos debet esse mūdus ⁊ nudus ab omni mortali pec-cato. Et debet habere veram intentōem ad deū. ¶ Et nō debet excedere numerū septenariū in collectis ꝭm septem petitōes oratōis dominice. ¶ Epistola ꝭm Innocētiū representat officiū ⁊ predicatōem precursoris xp̄i. s. Johānis baptiste. Nā sicud predicatio Johannis precessit predicatōem xp̄i sic ep̄la precedit euāgeliū. ¶ Graduale siue respōsoriū post ep̄lam cantatur q2 spectat ad opa vite actiue. Quod ergo nos reuocemur. s. respōderi operib9 que in lectōe audiuimus Secūdo iō q2 ep̄la significat predicatōem Johannis qui p̄dicauit pn̄iam dicēs pn̄iam agite appropinquabit regnū celoꝝ merito ergo post ep̄lam sequitur graduale ⁊ graui voce decātatur nā pn̄ia lamētū insinuat Et ideo in dieb9 pasce ⁊ pentbe. nō cantatur q2 isti dies significant felicē statū futuꝝ in regno celoꝝ in quo nō est opus pn̄ia q2 ibi est gaudiū ⁊ leticia. Et dicitur graduale ad designandū ꝙ verus penitēs debet gradatim ascendere ad vitam suam de virtute in virtutē disponere per grad9 quosdam donec videatur de9 deorum in sion ꝓpter qȯ graduale significat ꝯuersatōez fideliū penitētiū. ¶ Alleluia est canticum letitie quia dicto graduali cantico luctus sequitur alleluia ⁊ significat ineffabile gaudium angeloruꝫ ad dn̄m in eterna felicitate letantiū ꝙ nec auris audiuit nec i cor hoīs ascendit quāuis nō exprimit. ¶ Sed iubil9 significat magnitudinē gaudij q̄ all'a seqtur ⁊ v̄sus nihil triste et sinistrū sꝫ totū dulce ⁊ iocūdū dꝫ resonare ⁊ ecōtra reuertē ad all'a. per qȯ significatur qȯ ad bonā opatōm reuertē debem9. Et sic all'a iterposito v̄su bis cātatur q2 sc̄i iteruallo posito geminā stolā accipiūt. s. aīe ⁊ corporis. ¶ Tract9 significat longā expectatōem sanctoꝝ

patrum ꝛ filioꝝ iſrael captiuitatē que erant memoris ꝛ afflictōis. Quī tpe captiuitatis babilonie per. lxxv. annos anteq̄ȝ plene liberarētur pertulerūt. vel ſignificat aſperitatem ſiue miſeriam pſenti incolatus. ¶ Sequētia ſignificat laudem vite eterne ꝛ iubilū in iſta eterna felicitate que moꝛtalibus eſt incognitus quo ſancti deum eternaliter collaudabunt. ¶ Euangelium legens mutat locū a dextra ad ſiniſtram ad deſignandū quod chꝛiſtus nō venit vocare iuſtos ſed peccatoꝛes ad pniam qui per ſiniſtram intelligūtur. ¶ Et ſupponit pulmtū vel pulpetum euāgelio ad deſignanduȝ qꝺ debem⁹ habere coꝛda mollia. ad diuinā īſpiratōem reſpiciēdū ꝛ ad pcepta dei ſeruada. ¶ Et benedictōem facit ſacerdos ſignificat benedictōem quā moyſes recepit a deo cum tabulas decalegi in monte recepit et dedit populo iſrahelitico ꝛ benedixit illuȝ. Et euangelium ſignificat pꝛedicatōem ꝛ inſtructōem xpi in quo ipſe chꝛiſtus nō per miniſtros vel per alios ſed ſuiipſius dominicum os infoꝛmat ꝛ de celeſtibus gratiā apertam celeſtis regni docet ianuamq̄ȝ vite per ipſum patefactum nobis denūtiat dirigens nos ſequi ſua veſtigia. Sed q̄re vadit de dextra ad ſiniſtram patet i his metris. Eſt ratio cur pars altaris dextera miſſe. Principium finem tenet mediūq̄ȝ ſiniſtra. Exit ab his defertur ab his refertur ad illos. Noſtra fides et erunt omnes in fine fideles. ¶ Simbolum ſequitur poſt euangelium quia ſine fide impoſſibile eſt deo placere. Igitur ſequitur euangelium qꝛ de his que in euangelio dicūtur debet fides adhiberi. nā dicit Johānes adhuc eo loquēte multi crediderunt in eum. Et ſacerdos incipit et choꝛus pſequitur qꝛ fides nobis a xpo ē reuelata ꝛ deriuata quā ſacerdos repꝛeſentat. ¶ Offertoriū poſtq̄ȝ dictum eſt de duobus partib⁹ miſſe. ſ. pꝛe

paratoria ꝛ ministratoria iam aliqua de oblatõe sunt dicenda. ¶ Jam incipit missa fidelium. ꝛ dividitur ista missa in quinqꝫ partes ſm ꝙ xp̃s quina vice sanguinē fundit. Primo ī circūcisione. Secūdo in sudore. Tertio in flagellatõe. Quarto in crucifixione. Quinto in lateris apertione. Prima pars vocatur secreta vel secretum. Secūda canon in quo sacerdos accedit ad sacrificādum ꝛ offerens illud sacrificium ꝑpter qd̓ missa instituta est que patebūt locis suis. Ratio offertorij est nam cōveniens est ꝙ post predicatõem fides sequitur in corde laus in ore fructus in opere. Predicatio quidaꝫ in evangelio fides in simbalo laus in honorificentia in offertorio fructus in sacrificio

Et quia nulla oblatio est deo accepta nisi deus sit cuꝫ offerente. qꝛ oblatio offerẽtis a deo acceptatur ꝛ redditur accepta ꝑ offerentem. qꝛ deus prius respicit ad offerẽtem quā ad oblatum. Gen̄. iiij. Respexit dn̄s ad abel ꝛ ad munera eius. Hoc tn̄ non est intelligendum de oblatione que per se deo placet. s. oblatio corporis ꝛ sanguinis xp̄i que oblatio placet deo rõne oblati et nō offerentis. Jdeo sacerdos ante offertoriuꝫ deprecatur deū ꝛ optat populo gratiam divinā vt ipsius oblatio deo sit acceptabilis dicens. Dn̄s vobiscū q̄ gratia sibi reoptatur a populo vt sua oblatio deo acceptabilis fiat cum rn̄det. et cum spiritu tuo. Et dicit Oremus populū monẽdo orare sicud dn̄s monuit discipulos dicens. Vigilate ꝛ orate ꝛc̃. Et dicit oremus ante offertorium. Et significat mẽtalem regeneratõem de donis fidei. ¶ Nota hic ꝙ qn̄ sacerdos vult dicere dn̄s vobiscū ꝛ orões debet stare ī medio altaris. i. ecclesie. qꝛ in medio ecclesie aperuit os eius. Quod significat qd̓ sacerdos manifeste debet orare ꝓ se ꝛ ꝓ populo ergo debet fieri in medio altaris qꝛ in medio ecclesie ape-

ruit os eius qđ significat ꝙ sacerdos manifeste debet orare ꝓ se ⁊ pro populo. ergo debet fieri in medio qđ est manifestum. Aliquando aūt vertit se de medio altaris a dextra ad eandē vt fit ante collectā ⁊ hoc ideo quia dextra dñi fecit virtutē. dextra dñi exaltauit me. Sed aliquando reuertit se ad sinistram significat imperfectōem sacerdotis quo ad xp̄m etiam tristitiā passionē respectu glorie resurrectōem ⁊ assentionē. Et debet stare sacerdos extēsis brachijs ⁊ orare dicēdo. dominus vobiscū ⁊ oremus ⁊ collectas ⁊ alias orōes ⁊c̄ Quia christus ascēdebat in celum eleuatis manibus. Et ideo sacerdotes debent sic orare extēsis brachijs. xp̄s orauit in cruce ꝓ persecutoribus dicens. Pater ignosce illis ⁊c̄. Et etiam ad significandū ꝙ xp̄s paratus est recipere penitētes. Ideo extendit manus ſm illud. Omne qđ dat mihi pater ad me veniet. Ideo et sacerdotes ꝓ penitētibus sic orabunt. Et nō statiꝫ subdit orōem sacerdos postq̄ꝫ dixit oremus sed prius dic offertoriū ⁊ thurificat qꝛ nō cessat orare qui nō cessat benefacere. Et rō quare nō statim orōem subdit est qꝛ significat tempus in quo xp̄s occulte ambulauit inter iudeos quare etiā sub missa voce ꝓfert dñs vobiscum ante orare. Ratio patet loco suo silentium sacerdotis latibulū xp̄i significat. ¶ Sequitur preparatio solemnis de qua prius dictū est. Patena sub corporali absconditur. Preparatio qñ sacerdos eleuat calicē cuꝫ patena ⁊ hostia significat illam oblatōem quā melchisedech obtulit abrahe. s. panem ⁊ vinum. Et sacerdos parans signat sacrificium per crucem ⁊ cum ponit per crucem quod significat oblatōem xp̄i in cruce. ⁊ quod in honore illius oblatōis fit nostra oblatio. Et hostia super patenam offertur ⁊ significat latitudinem caritatis ipsum sacrificium debet offerri vt holocaustum

nostrum pingue fiat. ¶ Post preparatōem sacerdos legit suscipe sancta trinitas. In illa oratione patet cui offert qꝛ sancte trinitati. Quid offert qꝛ hanc oblatio nem. Quare offert qꝛ in memoriam passionis ꝛ pro sa lute omniū ꝛ orat ꝓ seipso vertēdo se ad populum di cens prius dn̄s vobiscum sub silentio. Et significat il lam apparitōem factam petro in die resurrectōis que nescitur vbi facta sit. Et ꝫm aliquos significat appari tionē factam marie magdalene. Tunc dicit orate ꝓ me ꝛ altius intonat. In hoc ammonet populuꝫ orare ꝓ se tundens pectus suum debemus eni ꝓinuicē orare vt simul saluemur. In his verbis auxiliū circūstantiū sa- cerdos implorat ꝓpter altitudinē sacramenti. Et illa verba aliquantulum sonare debent ꝙ assistentes cape re possint qui per hec verba ad supplicādum inuocan tur. ¶ Tunc sequitur secreta sub silentio ꝛ recolle- cta mente ꝛ secrete dici debent vt denotetur cōuersio mentalis in deo vt sacrificiū sit deo acceptum ꝛ huius autem silentij ꝛ alioꝝ que sequūtur sacerdos sub silen tio legit. Cuius cā originalis fuit occultatio spiritua- lium ministerioꝝ huius sacrificij a cōmuni populo cir cumstāti. Postq̄ꝫ sacerdos obseruabat silentij sollici tudinem qđ significat latibulum christi quo christ⁹ nō palaꝫ ambulabat corā iudeis dū eum interficere cogi tabāt sed abijt in regionē iuxta desertum in ciuitatem que dicitur effrahym ꝛ ibi morabatur cum discipulis suis. Et postq̄ꝫ subiūxit secretā orationē sacerdos le- uat vocem ꝑ quod insinuat qūo xp̄s demū redijt i hie rusalem ꝛ ingressus templū cepit eicere emētes ꝛ ven dentes. ¶ Et sic alta voce ꝑ oīa secula seculoꝝ. Insi- nuans quod iteꝝ hiesus ambulabat palā ad diē festū in hierusalem cū sibi cū ramis palmarū obuiā exierūt clamantes ꝛ dicētes. Osanna. Benedictus qui venit.

Finis orõis principiũ est prefatõis per quã innuitur
qđ xp̃s est lapis angularis quẽ reprobauerũt edificã
tes qui facit vtraq₃ vnũ. Judeos ꝯtinẽs et gẽtes vt sit
vnũ ouile ⁊ vnꝰ pastor. Et ad orõem ppl'us respondit
amẽ.i.fiat.s. hoc per xp̃m in quo exaudiamur a patre
sicud petisti i secreto. Uel ideo secreta alteratur ad de
signandũ p̄dicatõem publicã xp̃i post lazari resuscita
tõem q2 tũc publice predicauit. ¶ Prefacio signifi-
cat illud gaudiũ ꝙ pueri hebreoꝝ habuerunt qñ xp̃m
exultãtes veniẽtẽ in hierusalẽ ante passionẽ cantãtes
Benedictꝰ qui venit ⁊c̃.susceperũt. ¶ Sanctus diui
na laus a populo decãtatur ecclesia sperãs se saluari
⁊ vna cũ angelis deũ eternaliter laudare cantũ istum
quẽ ipsi sancti angeli cottidie vna voce corã maiesta-
te diuina decãtare nõ cessant ppl'us vnanimiter cũ sa-
cerdote ꝓsequitur dicẽs. Sãctꝰ sanctus sanctꝰ q2 deꝰ
duas creaturas rõnales cõdidit.s.angelicã et humanã
que laudibꝰ diuinis insisterent ⁊ ei gratiaꝝ actões red
derẽt quatenꝰ eum cũ pari voce celebrẽt vt inferiores
⁊ superiores corde in celesti sociãtur. ¶ Bñdictus sa
cerdos hoc dicẽs signat se cruce. ⁊ significat ꝙ iste q̃
per crucẽ venit triũphat per virtutem sancte crucis ⁊
nos triũphare fecit.et si volumꝰ saluauit. ¶ Ablutio
manuũ quãuis eni sacerdos in pricipio misse dũ se ve
stibus ornat manꝰ abluat in signũ ꝙ debet carere ma
cula mortali. Cũ in hoc loco volẽs sacrificare iterum
lauat se in signũ carẽtie venialiũ ⁊ minoꝝ peccatorũ.
Ob hoc sit ablutio in capitibꝰ digitoꝝ quatinus sic lo
tis manibꝰ oblatõem accipiat incensum offerat ⁊ orati
onẽ effundit. Sic igitur lotionẽ manuũ corporalẽ rei-
terat magis quã mũdatus hostiã immaculatã deo pla
centẽ offerat. Et sacerdos lauãdo dicit lauabo iter in
nocẽtes manꝰ meas. Quasi diceret. Lauabo penitẽdo

et ꝯfitēdo faciendo mūda opa que per man⁹ designā tur et hoc vult inter innocētes. ¶ Tūc signat se signo crucis ꝯtra insidias diaboli ⁊ osculatur altare que osculatio est excitatio deuotōis hominum ad xp̄m et ad eius crucem siue passionē. nam deuotōe exaucta exaugetur dei gratia. ¶ Osculū crucifixi significat ꝙ sacerdos debet ꝺm cōem vsum quantū ad osculū ymaginem crucifixi respicere cuius hic memoria agitur secundo osculari. ¶ Inclinatio ante canonē aliq̄d ī xp̄o aliquid in sacerdote significat. In xp̄o inclinatōeȝ ad orōem quā fecit ante passionē in qua sudor eius fact⁹ est sicud gutte sanguinis decurrētes in terrā. In sacerdote vero significat ꝙ debet ꝰseipsum ꝯsiderare quasi originaliter esse terrenū. et sic se humiliando et recogitando accedat ad altare. ¶ Canon significat passionem xp̄i que est tāq̄ȝ regula in isto toto officio ex quo in eo xp̄s verus sacerdos regulariter p̄ſitatur et est cōpositus ex regulis multoꝝ sanctoꝝ patrū. Et ideo nos singulariter habet regulare qꝛ ibi ꝯtinetur maior deuotio quā in alio officio qđ fit in ecclesia dei. Quare merito sollicite nos regulam⁹ et deuotius disponimus et ꝑfectius ꝯfitemur qn̄ celebrare vel cōicare debem⁹ Canon etiā secreta vocatur quasi occultatio. Tam occultā vim habēt verba canonis ꝙ etiā angeli de eorū virtute mirātur et ideo secreta voce celebrāt. Idcirco sacerdos velatur aliquib⁹ cortinis q̄ sunt a lateribus altaris ne turbetur ꝙ sic maximū secretū per eum tractatur. Actio etiā vocatur canon ꝓpter sacra misteria que in eo aguntur vel qꝛ in ea causa nostra agitur sic̄ coraȝ iudice. Sacrificiū etiam dicitur canon a sua ꝑte digniori. Quāobrē decretū statuit ꝙ nulli laicoꝝ liceat in ea ꝯsistere vbi missa celebratur vt sacerdos libere absq̄ȝ impedimēto et distractōe celebratōe officiuȝ

valeat expedire. Uide quid nunc fit q viri ꝛ mulie-
res in facieꝫ sacerdotis conspiciunt et stant contra e-
ius faciem hoc est multum detestabile et contrariū di-
uine iustitie pro quo magna pena timenda est vt ha-
betur in figura veteris testamenti. secundo Regum.
vj. vbi multi percussi sunt q archaꝫ viderunt quia fu
it figura corporis christi. Quanto magis temerarie
ad locum consecrationis accedentes sunt puniendi.
¶ Canon debet legi realiter sic quod nihil addatur
vel diminuatur sed integre ꝛ distincte nec debent ver-
ba corrumpi nec resecari vel sincopari quia si quis a
liquid addiderit apponet super eum deꝰ plagas mul
tas ꝛ si quis diminuerit aufert deus pater nomen e-
ius et delebit eum de libro vite Apoca. vltim. ꝛ debet
legi expedite nō nimis tarde ne auditoribus misse te
dium generet. In cuius figura Exo. xij. habetur q iu
dei comedebāt agnū festinanter nō nimis festinanter
qꝛ nō debet sacrificiū sine sale. i. deuotōe et discretiōe
offerri. Etiaꝫ debet legi in libro ne ꝯtingat error ꝛ de
bet legi attente et silenter ratione significatiōis qꝛ hoc
sacrificium secretum silentium representat latibulum
christi quod christus fecit nō causa formidinis sed dis
pensatione officio quando se a iudeis abscondit quia
nondum venit hora eius vt significat tacitam deuotio
nem in qua cessante verborum tumultu solum dirigi-
tur ad deum deuotio intenta. Tunc enim sacerdos de
bet intrare cubiculum cordis ostio sensuum recluso ꝛ
deum patrem orare non in multoloquio sicud ethnici.
sed oret corde puro conscientia bona et fide non fi-
cta etiam ideo secrete legi debet ne ex verbis vilescāt
et in vsum repetendi. Etiā mentis leuitate vl' cachino
dicant. Nā legitur qđ hāc ꝯsuetudinē sic secrete legē
do hec verba pastores in agro ꝛ lapides sedentes in

ꝓuiſe et ex leuitate decātarent et ꝯtingit qđ panis in ſacculis ſuis in carnē erat cōuerſus et ipſi iudicio dei igne celico ꝑcuſſi ſunt ꝓpter qđ ſancti patres inſtitue runt ꝙ iſta v̄ba ſub ſilentio dici debēt ſub anathemate et nō ꝓferētur a ſacerdote niſi ad altare in miſſa et in veſtib⁹ ſacris ergo mens debet eſſe ad ea intēta ne im portune cogitātes deuotio tollatur ⁊ flagellū dn̄i loco gratie tribuatur ad quod deſignādum tpe dn̄i ſecreta dicitur flabellū adhibetur miniſtri infra canonē retro ſtant in ſignuȝ qđ paſſione tpe apl̄i relicto dn̄o omnes ſugierūt ab eo vt ſit alijs in exemplū vt ſicut miniſtri ſic ⁊ ceteri hoīes faciant vt.ſ.retro ſacerdotem imago xp̄i depingitur vt nō ſolū intellectus verū etiā intelle ctus picture memoriā paſſionem inſpiceret.

¶ Ab illa littera. T

T Canon incipitur forte diuina ꝓuidētia ſic fcā et nō ſit humana induſtria inuentū vt canō ab iſta littera T inciperetur que.ſ.forma ſignuȝ crucis figurā thaw oſtenditur ſupra ꝙ ſignū moyſes ſerpentē eneū erexit in deſerto vt patet numeri. ⁊ ſig niſicat crucem iheſu xp̄i. Te igitur. Nota ꝙ qn̄ ſa cerdos deuote dicit hec verba deuote ſe inclinat pro pter humanitatē xp̄i quā ſignificat qꝛ xp̄s humiliādo exinaniuit ſeipſum volūtarie et humilis ad patienduȝ obtulit ſicqȝ ſacerdos cum miſteriū crucis accedat in quo notatur ꝙ ſicud ſacerdos legalis intrauit miſſaȝ ſanctoꝝ cum ſanguine hircoꝝ.i.cū memoria paſſionis xp̄i in quo ſanguinē effudit ſic ſacerdos miniſter xp̄i debet intrare canonē. ¶ Iteȝ nota ꝙ ad hec v̄ba tres faciūt cruces ſuper panē et vinū ⁊ nō ſolū ad iſta ver ba ſed ⁊ multa infra vt ꝯſecratio fiat per ſignū crucis qꝛ vt dictū eſt ī canone repreſentatur dominica paſſio ⁊ memoratur que ī cruce taliter eſt ꝯſumata. Et fac⁹

est ꝑ nobis obediens xp̄s patri vsq3 ad mortez mortē autem crucis. ¶ Est eni signū tribus digitis exprimēdū que sub inuocatōe trinitatis exprimitur ⁊ a superiori trāsit ad inferius q2 xp̄s de celo ad terrā transiuit ⁊ adducitur p dextrā a sinistra q2 de miseria transire debemus ad gloriā sicud xp̄s transiuit de morte ad vitam de inferno ad paradisum. ¶ Unde ad hec verba Hec dona ⁊c̄. Facit tres cruces ad designandū triplicem xp̄i traditōem. Traditus enī fuit a tribus. A patre qm̄ dicitur ꝓprio filio nō pepercit de9 sed ꝑ nobis omnibus tradidit illum. Secundo a iuda q2 querebat oportunitatē vt eū traderet. Tertō a iudeis q2 dicitur Johānis.xx. Gens tua ⁊ pontifices tui tradiderunt te mihi. Prima traditio fuit ex gratia q2 de9 sic dilexit mundū vt suum filiū vnigenitū daret. Jo.iij. Secūda traditio ē ex auaritia q2 iudas dixit quid vultis mihi dare vt vobis eū tradam. Tertia fuit ex inuidia. Sciebat enī pilatus ꝙ ꝓpter inuidiā tradidissent eū. Aut iste tres cruces triplicez passionē xp̄i significant. Prima fuit in volūtate persequētiū eum Jo.xxj. Collegerunt pontifices ⁊ pharisei ꝯsiliū ⁊c̄. Secūda in voce clamātium crucifige crucifige eū. Tertia in perforatione manuū ⁊ pedū. vel significāt tria sacrificia in testamento veteri deo accepta. Nam abel obtulit agnum. Geñ.iij. Abraham filiū suū ysaac Geñ.xxij. Melchisedech panē ⁊ vinū Geñ.xiiij. Uel fiunt tres cruces in honorē sancte trinitatis cuius virtute fit ista ꝯuersio. Uel insignū trinitatis vnionis in incarnatōe saluatoris. fuit enim diuinitas aīe vnita ⁊ corpori et caro ⁊ aīa inter se vnita. ¶ Memēto dñe. Sacerdos agens iam memoriā viuoꝝ ⁊ tūc mortuoꝝ nō debet noīa eoꝝ vocaliter ꝓnūtiare. nam dñs solū est cordiuz auditor nō vocis sufficit ergo ꝙ sacerdos sigillatim ⁊ diuisim

omniū illoꝝ memoriā habeat posito etiā ꝙ noīa eorū vocaliter nō exprimūtur. Nōꝙ hoc ordine dꝫ fieri cō memoratio ꝭm aliquos ꝭm ordinē sex casuū. Primo ꝓ ntō hoc est ꝓ seipso tāꝗ ꝓ recto oret vt deꝰ sibi ꝓpiti etur. Scdo ꝓ gtō tā ꝓ carnalibꝰ quā spūalibꝰ.s. ꝓ pa tre mře fratre sorore nepotibꝰ ⁊ patrinis. Tertio pro dtō.s. ꝓ bnfactoribꝰ ⁊ elemosynas sibi porrigētibꝰ et ꝓ omnibꝰ bnficijs. Quarto ꝓ actō.i. ꝓ persecutoribꝰ ⁊ ꝓ accusatoribus ⁊ inimicis omnibꝰ. Quinto ꝓ vtō i. infidelibꝰ vocandū ad fidē vt deus infideles ab er rore suo reuocet ad sui cultus ⁊ ipsius agnitōem. Se xto ꝓ ablatiuo.i. ꝓ mortuis ab hac luce ablatis sꝫ hoc nō in ista memoria fit sed in sequēti q̄ est mortuoꝝ. Et multū decens est ꝙ sacerdos statū ꝑsonaꝝ ꝭm merita ⁊ dignitates. Postq̄ꝫ suiipsiꝰ ⁊ suoꝝ parentū habuit. E tiam nō est opus ꝙ oīa noīa ponat ꝓpria eo ꝙ deo ni hil latet sed solū intentōem ⁊ affectū ad has ꝑsonas ꝓ quibꝰ vult gerat. Cōicantes vt notatur suffragiū scōꝝ ⁊ per hoc designatur ꝙ sancti in fide ⁊ multis opibus sunt imitādi. Unde sicud sacerdos sanctoꝝ memoriam hꝫ sic eoꝝ exemplis in vita sua se regat ⁊ eoꝝ imitetur Unde nihil de scōꝝ memoria si eos nō imitatur bonis moribꝰ et operibꝰ qꝛ hoc sacrificiū.s. sacřm est asseren dum in cōione omniū scōꝝ in vnitate fidei sanctoꝝ q̄ vna cū sanctis cōicamus ⁊ ꝑticipamꝰ. Et ergo sacer dos stat erectis brachijs ⁊ noīa scōꝝ ponūtur in cano ne nobis in exemplū vt vitā illoꝝ in omnibꝰ imitemur

¶ Hāc igitur ⁊c̄. Nota hic ꝙ sacerdos dicēdo hanc orōeꝫ deuote ⁊ ꝓfunde se inclinat vt per humiliatōeꝫ corporis ꝓuocetur in eo deuotio ⁊ humilitas cordis. Uel ideo qꝛ sacerdos iam ⁊ in sequētibꝰ magnū ⁊ ar duum petit ⁊ petiturus est. Ideo rōnabiliter se hūiliat per deuotā inclinatōem vt deo sibi beneficiū exaudi-

tõis reimpẽdatur q2 de⁹ hũilib⁹dat gratiã ⁊ designat inclinatõem quã fecit dñs facta cena ante pedes disci puloꝝ. ¶ Quã oblatõem. Sacerdos iam petit ꝯsecra tõem huius oblatõis vt ex ista materiali fiat nobis coꝛ p⁹ ⁊ sanguinis dñi nostri hiesu xp̄i . vnde sacerdos fa cit hic tres cruces cũ dicit. Benedictã ascriptã ratã ⁊c. ⁊ postea duas. cũ dicit. Corpus ⁊ sanguis. ⁊ fiunt ſm Inno. ad designandũ p̄cij quãtitatẽ quo xp̄s ven⸗ ditus est ⁊ facit has tres cruces sup̱ oblatã ⁊ calicem. Vñ feria quarta ante cenã dñi de mane iudas de duo decim vnus de discipulis supplantatus sacrilegiũ per petrauit dum filiũ dei ꝓ triginta argẽteis vendidit in signũ huius p̄cij ⁊ quãtitatẽ xp̄s venditus est. Sacer⸗ dos hic facit tres cruces super oblatã ⁊ calicẽ postea vero ad designandũ emptõem et venditõeꝫ duas sigil latim impꝛimit cruces. vnã sup̱ oblatã aliã sup̱ caliceꝫ Cũ dicit coꝛp⁹ ⁊ sanguis fiat nobis dilectissimi filij ⁊c̃ Illa vẽdicio fuit maledicta ꝓscripta irrita in aqua et detestabilis. Sed deus hanc oblatõeꝫ digneris facere bñdictã ascriptã ratã. Alia rõ q2 tres cruces sup̱ ho stiã ⁊ calicẽ significãt tria q̃ xp̄s cõiter egit i terra cir ca panẽ ⁊ vinũ. p̄mo accepit panẽ. secũdo bñdixit. ter tio fregit. Sꝫ postea fit vna sup̱ oblatã vt significatur hoc ꝙ xp̄s sup̱ panẽ dixit accipite ⁊ cõmedite hoc est coꝛp⁹ meũ. Et vltia sup̱ calicẽ. Quia xp̄s dixit bibite et diuidite inter vos hic ẽ sanguis me⁹. Vel tres cru⸗ ces significat ꝙ iudas vendidit xp̄m ad crucifigẽduꝫ trib⁹ ẽptoꝛib⁹. s. sacerdotib⁹ scribis ⁊ phariseis ⁊ due cruces significãt vẽditoꝛẽ ⁊ vẽditũ. vt significãt tres cruces v̄tutẽ crucifixiõis ⁊ passiõis xp̄i q̃ a tõ trinita te fuit volita ita fieri. ſꝫ q̃rta crux sup̱ oblatã significat coꝛp̱is xp̄i i cruce imolatõꝫ. ſꝫ quita sig. mixtũ vinũ et aquã q̃ designãtur i sanguis ⁊ aq̃ de latẽ xp̄i effusione

¶ Sed cū dicit sacerdos. Fiat dulcissima ꝛc̄. Eleuat oculus ex intima deuotione. Cum suspiro in celū qḋ significat ꝙ xp̄s in cruce expansis manibꝫ ꝓ persecutoribus orauit dicens. Pater ignosce illis ꝛc̄. Instruens nos ꝙ xp̄s semper est paratus recipere pnias iuxta illud Jo.xj.eum qui venit non eiciam foras. Unde eleuatio manuū prius figurata est Exo.xvij. de quibꝫ prius patuit. Qui pridie ꝛc̄. In isto sunt verba ipsam ꝯsecratōem efficiētia ꝛ perficiētia tā corporis quā sanguinis xp̄i. ¶ Benedixit hic fit crux suꝑ panē nō qḋ xp̄s benedicēdo panē fecit crucē qꝛ nō dum fuit crux caracter benedictōis et sanctificatōis. Sꝫ fit crux vt denotetur panē esse vertendū. In corpus xp̄i qui ꝓ nobis immolatus est in cruce. Unde ſm Innocē. iste due cruces quas facit hic supra panē et suꝑ calicē significāt duplicē benedictōem. Prima ꝓpter benedictōem fit qua panis in corpus xp̄i transsubstantiatur. Scḋa crux fit ꝓpter benedictōeꝫ qua vinū trassubstantiatur in sanguinē. Et sic hic benedicēdo. sacerdos facit signū crucis supra sacrificiū qꝛ nunc crux infundit virtuteꝫ benedictōis. De gestis sacerdotis primo oculos leuat in celū qn̄ dicit gratias agens qꝛ xp̄s oculos ī celum leuauit cum aīam lazari resuscitauit quāto magis credendū est ꝙ tūc oculos in celū leuauerit cū panem ꝛ vinū in ꝓpriū suū corpus ꝛ sanguinē ꝯuertebat. Et sic xp̄s in arduis factis legitur oculos eleuasse in celos sic ꝛ sacerdos. Secundo se inclinat. Tertio eucharistiā eleuat. Quarto morose se inclinauit. Prīo inclinat se sacerdos satis reuerenter ꝛ adorat hostiā. In signū huius ꝙ filiꝰ dei inclinauit celos ꝛ descēdit. Uel in signū ꝙ xp̄s post dispensatōem sui corporis cū exiuisset in montē oliueti ꝛ orasset ꝛ in terraꝫ se ꝓstrauit seu inclinauit repn̄tans ꝙ xp̄s humiliando se factꝰ est.

obediens vsq3 ad mortez. vel ideo vt inuitet pplm ad adorãduz corpus xpi. ¶ Itẽ eleuat corpus xpi super se ꝓpter plures causas. Primo vt ipse fili⁹ dei iã xps in sacro existẽs post ꝯsecratõez ab omnib⁹ circũstãti-bus tãq3 de⁹ veneretur ⁊ adoretur. Secũda rõ vt oẽs rogemus nobis illud saluberrimũ sacrm ꝓficere ad sa lutẽ. Tertia vt sacerdos reducet pplo ad memoriã ip sius eleuatõem in cruce qñ pendebat ꝯtemtibiliter vi dentibus omnib⁹ inimicis suis. Quarta ad ostendẽdũ ꝙ hoc sacrificiũ exaltatũ sit omnib⁹ sacrificijs et ob-latõib⁹. Quita qr mõstras eũ omnib⁹ ad significãduz illã opprobriã ostensionẽ dũ pilatus eũ iudeis exten dit dicẽs. Ecce homo. Et post pauca. Ecce rex vester Et sicud tũc perfidi crucifixores xpi flexerũt genua dicẽtes. Aue rex iudeoꝝ. Sic ecõtra nos veraciter cũ grãꝝ actõe ⁊ omni reuerẽtia ⁊ humilitate cordis de-bemus flectere genua dicẽdo. Istã orõem. Aue verum corpus xpi ⁊c̃. Quã quilibet ꝯsueuit dicere in eleua-tõe et sic iudei alta voce latrabãt ad ostẽsionẽ xpi ad pilatũ crucifige crucifige eũ. Sic ecõtra cũ deuotiõe orões nostras dicere debemus ⁊ ad deũ ista hora ele-uatõis tota intentõe clamare. Tertio sacerdos christi corpus morose retrahit ⁊ super altare collocat ad desi gnandũ ꝙ xps positus de cruce in terrã fuit collocat⁹ in sindone mũda inuolut⁹. Ad designandũ ꝙ xps de sursum et sup altare in manu sacerdotis venit quãuis tñ dexterã patris nõ relinquid. Et in hora eleuatõis. ¶ Cãpana pulsatur pmo ideo vt veritas figure cor-respõdeat. qr in veteri testamẽto leuite tpe sacrificij tu bis clangebãt. Sed illud sacrificiũ inter oĩa ẽ summũ Ideo cãpana q̃ est tuba regis eterni ꝓsonat tpe eleua tõis illi⁹ sacrificij. secũdo iõ vt ppls audito sonitu cã panaꝝ ad deuotõem et orõem se ꝑparetur et ꝓtin⁹ fiet

ad adorandū dn̄m et ꝯtra diabolū qui intēdit. Impe-
dire aīetur sic̄ eni exercitꝰ bellantiū tubis auditis for
tiores ⁊ aīosiores ad resistēdū hostibꝰ reddūtur sic et
nos debemꝰ fieri fortes in resistēdo ⁊ viriliter agēdo
dn̄m sustinere. Tertio iō ad cōnotandū hoīes ad diui
num officiū et ad laudē dei. ¶ Et etiā hora eleuatōis
candela accēsa tenetur. Primo ad signū letitie demō
strandum. Secūdo ad designādū. hoc ꝙ filius dei ex
istens filꝰ sacr̄m et lux vera illuminās oēm hominē ve
nientē in hunc mundū. Tūc eni accēdūtur lumina ſm
Isidorꝝ. vj. Ethimologiaꝝ nō ad effugandas tenebras
cū sol tunc relucet sed ad signū letitie demōstrādū vt
sub tipo luminis corporalis illa lux ostēdatur Joan.
primo Erat lux vera. Tertio fit in signū illiꝰ ꝙ corda
fideliū circūstantium accendi debēt deuotius et inflā
mari feruentiꝰ. ¶ Simili mō postq̄ꝫ ⁊c̄. Hic ponūtur
efficientia ꝯsecratōeꝫ sanguinis xp̄i. Simili mō quasi
diceret sicud caro xp̄i sub forma panis a xp̄o est cōse
crata ⁊ omnibus discipulis ad manducandū data. Si
mili mō. i. eodē mō vinū corporale est trāssubstantiatū
in sanguinē xp̄i. Et nō est estimandū ꝙ corpus xp̄i di
uisim et seorsum sine sanguine sit sub specie panis et
sanguinis seorsum et diuisim sine corpore qꝛ nō est cor
pus sine sanguine et hoc est verꝫ de corpore viuo nec
sanguis est sine corpore imo totus xp̄s est sub vtraqꝫ
specie indiuisus. s. corpus et aīa et deus nihilominꝰ est
vnū simplicissimuꝫ sacr̄m. ¶ Sed quare sub diuersis
speciebus fit ꝯsecratio corporis et sanguis xp̄i. Rn̄de
tur iō sanguis xp̄i fuit in passione separatus a corpo
re et iō in memoria illius separatim fit ꝯsecratio cor-
poris et sanguinis. Innoc. dicit licet sub vtraqꝫ specie
vtrūqꝫ. s. corpus et sanguis xp̄i sumatur vtraqꝫ tamē
species seorsum ꝯsecratur et neutra superfluit vt ostē

datur ꝙ xp̄s totā humanā naturā assumpsit et totaꝫ redimeret panis refertur ad carnē vinū ad sanguineꝫ et per ꝯn̄s ad aiam q₂ in sanguine est sedes aīe Leuitic. xvij. Aia carnis in sanguine. Et sacerdos facit crucē super calicē. i. māꝫ ī calice ꝯtentā ad denotādū sanguinis xp̄i recōsitiēdi effusionē. Et iō ꝙ hec v̄ba. Hic ē calix ⁊c̄. Et hec v̄ba. Hoc est enī corpus meū cū intētōe ꝓferūtur a sacerdote vt in eisdē sacerdos facere intēdat et faciat qđ xp̄s intēdebat et faciebat ꝯficiēdo et ꝯsecrando corp⁹ et sanguinē suū. et calix eleuatur licet sanguis xp̄i in veritate nō queat. Et est ꝯueniens illa eleuatio q₂ de latere xp̄i eleuati ī cruce fluxit sanguis et aqua. Et etiaꝫ iste sanguis xp̄i adorandus. Et aliqui eleuāt calicē discoopertum q₂ tp̄e passionis xp̄i sanguis visibilis fuit et visibiliter in cruce effundebatur. ❡ Hoc est enī corpus meum. Quid per li hoc demōstretur et multe alie instantie soluuntur. Cum quis rn̄det ꝙ xp̄s tūc ꝯfecit qn̄ benedixit. Et si apponatur de sacerdote qui tūc ꝯsecrat qn̄ illa v̄ba ꝓnūtiat. Rn̄detur ꝙ sacerdos nihil demōstrat cū illis v̄bis nō vtatur enūciatiue sed recitatiue quēadmodū cū ait. Ego sum vitis vera. ego sum lux vera. ego suꝫ lux mūdi ⁊c̄ ❡ Hec quotienscūqꝫ feceritis. i. hostiā obtuleritis et ꝯsecraueritis et comederitis. In mei memoriā facietis i. mortis mee et passionis mee memoriaꝫ habeatis. ❡ Un̄ et memores. Nota sacerdos hec tria cōmemorās s. passionē resurrectōem et assentionē man⁹ ad vtraqꝫ cornua altaris extendit habitu corporis manuum xp̄i extēsionē in cruce representās. Nihilominus per hoc insinuans ꝙ xp̄s pro iudeis et gentilib⁹ passus est que per cornua altaris designata sūt. ❡ Sequitur nec nō et ab inferis resurrexionis. Ubi illas manus extensas prius ad se reducit et eas par erigit. Quod in cantico

abacuk dicitur. Altitudo manus suas leuabit et hoc in signum illius quod xps inuictus vt leo resurrexit a mortuis iterum dicens. ¶ Sed et in celos gloriose ascẽsionis eas aliqualiter erigit vsqz ad hũeros. Insignũ quod xps eleuatis manib⁹ ferebatur in celũ et sedet ad dexterã patris. Et memoria passiõis sue semper est preoculis hñda. Et fiũt hic quiqz cruces ad recolẽdũ quod i ṽtute crucifixiõis p hãc hostiã sacramẽtalez purificamur et immaculati reddamur. In virtute eiusdem crucifixionis xp̃i corporalis. In forma panis est nobis cibus et eius sanguis sub forma vini pot⁹ salutis perpetue. Et significant ille quinqz cruces quinqz vulnera christi in passione sibi inflicta. Et inter hec quinqz predicta crucis signacula quinqz vulnerum dulcissimi filij dei scilicet duorum vulnerum in manibus duorum in pedibus et vnius in latere cõtemplatiua memoria. Tres cruces facit communiter super oblataz et calicem quoniam in tribus verbis vtrũqz pariter intelligitur. nũquid enim in crucis miraculo panis separatur a calice nisi cum distincte et separate nominantur in calice. Et ergo quia ibi distincte nominãtur hostia corporis xp̃i cum dicitur panem sanctum et ergo diuisim cruce signatur oblata et similiter calix quia subditur et calicem igitur diuisim signatur. Verũ etiam quod erecta pars crucis supra panem solummodo transuersa vsqz supra calicem debet protrahi. Quoniã erecta pars crucis corpus suscipit et transuersa brachia ostendit. Sed quare super eucharistiam plenissime cõsecratam adhuc benedictiõis signũ iprimitur. Rñdit Inno. quod poti⁹ velit doceri quã docere querere magis quã referre. Dicit tamen salua pace et fide sine preiudicio in canone siquidem ad alia verba ad alia signa procedunt verba namqz principaliter spectant ad eucharistiã ɔsecrãdã

Signo vero principaliter ad hostiaz dn̄ice passionis recolēdā. nā dei verbis vtimur ꝯsecrādo. panē ꝛ vinū in corp⁹ ꝛ sanguinē xp̄i. Signis v̄o vtimur ad recolē dum ea q̄ per ebdomodā ꝓximā ante festuz pasce sunt acta ꝛ facta sine gesta per xp̄z. Dicatur itaqꝫ ꝙ signa nō referuntur ad ꝯsecratōez sed ad historiā recolēdā dn̄ice passionis. nā quantū ad ordinē eucharistie cōse crande totū illud. Qui pridie quā. In fine canonis sub di debuisse qm̄ in ea ꝯsecratio ꝯsumatur. Sed qm̄ impedisset ordinē historie recolēde vt qꝛ qd̄ in principio fuit gestuz aut in medio recoleretur in fine. Proinde ergo canō ordinatur vt ordinē seruaret historie quasi verba ꝯsecratōis in medio collocauit vt que sequūtur precedere eaqꝫ maxime viderētur ꝯsecratōez respicē ꝺm illam figurā que sepe fit vt que narratōem succedūt intellectū precedunt. Uel potius vt tā lr̄e quaz historie suus ordo seruetur. Supraqꝫ propitio ꝛ sereno vultu ꝛc̄. Illas orōes ꝛ sequētes sacerdos orat extēsis brachijs ꝛ manib⁹ sup mēsaz altaris sacerdos manus extēdit ꝙ xp̄s super araz expandit manus suas ꝛ orat iūctis manibus ꝛ alijs duob⁹ digitis. s. indice ꝛ pollice in vtraqꝫ manu nec de cetero eos disiungit excepto qn̄ fit signū crucis aut hostiā tangit vsqꝫ ad ꝯsumatio nem calicis. Quare hoc fit sunt multe cause. Primo ꝓpter reuerentiā corporis ꝛ sanguinis xp̄i ne digiti aliquid tangant ante lotionē nisi hostiā. Secunda qꝛ sicud in tali ꝯiunxione digitus maior ꝯiungitur minori ꝛ prius secundo. sic p pollicē de⁹ pater. per indicē de⁹ filius qui fili⁹ voluntate dei patris ꝯuictus obediuit deo patri vsqꝫ ad mortē. Intelliguntur tria qꝛ digiti q̄ corpus xp̄i tetigerūt ꝯiungūtur ad ostendendū ꝙ fideles nisi fide ꝛ deuotōe tangentes debēt esse in caritate ꝯiūcti. Et sic digiti isti qn̄ cū eis signuz crucis dꝫ fieri

vel hostia tangi sepantur. Sic fideliũ opatões in hac vita dũ expedit sepantur q²ꝗ̃q3 per cõtemplationez ad spũalia eleuãtur. Et q̃nq3 per mũdanas necessita tes tpalia amministrãt. Quarta ꝯiunxio digitoꝝ indi cat ꝙ mens ⁊ corp⁹ sacerdotis xp̄i corpori ⁊ sanguini insepatorie debẽt esse ꝯiũcti. Quinta vt si aliqua par ticula hostie digitis adheserit ꝙ eo toti⁹ ꝯseruaretur ¶ Supplices te rogam⁹. Inclinatio tũc forte ad alta re significat emissionẽ spũs capite inclinato. Uel rep̄ sentat humiliatõez xp̄i in sua orõe imminẽte passione sua in monte oliuaꝝ cũ ꝓcidit in faciẽ suã positis geni bus suis. Orans ⁊ dicẽs. Pater mi si possibile est ⁊c̃. Et ꝫm ꝯsuetudinẽ aliquoꝝ cũ sacerdos illã orõez orat stat inclinatus cancellatis manib⁹ añ pect⁹ ad designã dum ꝙ orõis humilitas q̃ per inclinatõez significatur digne exauditur si ex fide pectoris ⁊ mẽtis per dilecti onẽ opantis ꝓcedit q̃ operatio p man⁹ intelligitur. et ipsaꝝ manuũ cancellatõe sinistra p quã intelligitur vi ta actiua supponitur dextre p quã intelligitur vita cõ templatiua. Ois eni opatio vite actiue supposita ad i feriora sunt ad opa vite cõtemplatiue. Rursus orat cã cellatis manib⁹ ad pectus quasi in xp̄o facto sacerdos dicat. Obsecram⁹ te per crucẽ et passionẽ tuã quã su stinuisti in crucez expãsis manib⁹. Cancellatio eni ma nuũ significat xp̄i crucifixionẽ. Sed ꝙ sacerdos sub ipsis ṽbis vt quodquod ex hac altaris ꝑticipatione. ¶ Osculatur altare hoc rep̄sentat osculũ iude tradi toris. Uel significat recõsiliatõem quã recepim⁹ i mor te eius vt recõsiliati digni efficiamur gr̃a dei qm̃ q̃ fu eramus inimici iam facti sumus amici ⁊ valde dilecti ¶ Pro quo nõ secerdos ter in missa osculatur alta re et facit trib⁹ tꝑib⁹ in missa iuxta tria quib⁹ indiget Et alia tria ab eo in altari agẽda. Primo qñ ꝑmo al

tare accedit ⁊ añ dñs vobiscū ante primaȝ collectam. Et qñ euangeliū lecturus ē. Hec oia ante oblatōeȝ ho stie et calicis. Secundo facit alia post collocatōȝ ho stie et calicis pri⁹ quā cōicet. Primo. s. eū orate ꝑ me ⁊c̄. Et qñ in canone dicitur vti accepta habeas. Et qñ dic̄ ex hac altaris ꝑpetratōe. Et finita illa orōe. Dñe hiesu xp̄e qui dixisti apl'is que' facit vt sit iust⁹ in xp̄i corꝑe percipiēdo. Tertio vero facit aliā postq̄ȝ cōicat .s. dictur⁹ dñs vobiscū post cōionē ⁊ cōpleta orōe ista s. placeat tibi scā trinitas q̄ facit vt sufficiēs īueniatur ⁊ gr̄as deo ꝑ ceteris referēdo. Et ante oblatōȝ hostie ⁊ calicis et p⁹ cōionē fiūt oscula in medio altaris. Cū eni sacerdotis dignitas ⁊ auctoritas i sacrificādo, nec nō et sufficiētia ad offerēdū grās de acceptis sit soluȝ a deo a quo nr̄a sufficiētia ē. Jdcirco istis vicib⁹ oscu latur mediū altaris. per q̄ ꝓpter virtutē ꝯsecratōis ⁊ vnxionis ī mēsa altaris facte maxime rep̄sentatur de⁹ in quo vniūtur extrema. Oscula v̄o q̄ fiūt p⁹ hostie ⁊ calicis collocatōeȝ antequā cōicet fiūt a sinistris cali cis ꝓpe hostiā ad hoc q̄ sacerdos sit iustus in sacrifi ficādo requiritur nō solū occisio diuina veȝ etiā Au g⁹. Qui fecit te sine te non iustificabit te sine te. Jdeo etiā requiritur dispositio ex parte sui merito ergo fiūt aperte sinistra q̄ ē ꝑs dirimita et obliqua respectu de xtre. Et pax ⁊ caritas per oscula designatur. Et fiunt oscula manibus suꝑ altare dispositio. Quia caritas ꝑ osculū designata operib⁹ debet inici. Et sacerdos cu raȝ omniū tpaliū debet deponere ⁊ mētē ad sacrificiū solū affixā hr̄e. Jn fine tñ nō osculatur altare sȝ crucē q̄nq̄ȝ ante se facit. s. post cōplendā ante dñs vobiscum Post hoc sacerdos facit tres cruces s̄m Jnno vnam super oblatam et aliam suꝑ calicē. Tertiā seipsam sig nando in facie forsan ꝓpter sudorem corporis cruceȝ

imprimēs supra corp⁹. Et ꝓpter guttas sanguinis imprimit crucē supra sanguinē ⁊ q2 xp̄s ꝓcidit in faciez suam sacerdos se cruce in facie signat. Uel ꝑ alias duas cruces quas suꝑ corpus ⁊ sanguinē facit designantur vincula vel flagella quib⁹ ligatuȝ fuit corpus xp̄i et sanguis eius exaltatus. Per tertiā crucē quā sacerdos facit in faciē q2 et palmas ei⁹ in faciē suam mittebant et velabāt faciem eius dicentes ꝓphetiza nobis xp̄e ⁊c̄ Hec Inno. Sed albertus magnus suꝑ illud p̄s Participē me fac de⁹ dicit cruces tres hec facim⁹ mō quo dictū est vt recordemur corpus xp̄i crucifixum et sanguinē eius in cruce effusum. Et ꝙ ꝑ passionez xp̄i crux sancta formidabilis demonibus figuratur q2 per caracterez crucis efficaciter ꝯtra demones munimur. Uel prima crux significat ꝙ xp̄s portauit crucē in ꝓprio corpore ad delendū peccata. Secunda significat sanguinē quē xp̄s in corpore tenuit et representat hoc ꝙ xp̄s deuicta morte triumphū et cicatrices carnis intulit in celū vbi in ꝯspectu patris etiā interpellat pro nobis. Tertia fit in signatura illi⁹ ꝙ sp̄ūsscūs missus ē ad fideliū sanctificatōem ad gratiaꝝ deuotōem ad plenissimam ꝯsecratōem. Et sacerdos crucez in facie format. Judeis quidā in scandalū. gentib⁹ vero stultitiaȝ virtutē his q̄ salui fiunt. Uel significatur per istas cruces diuersitas passionis xp̄i. s. corporis flagellatōem sanguinis effusionē ⁊ facie velatōem. Et dicitur i fine ꝑ xp̄m dn̄m nostrū. Sicud eni ꝑ filium oīa facta sunt ita ⁊ per ipsum habēt oīa esse reparata. Et nō dicitur in canone amē vsq3 ad fractōem hostie. Quia angelorum vnio sancto ministerio assistens respondet amen.

¶ Memento etiā dn̄e. In qua oratur ꝓ refrigerio et gloria mortuoꝝ ⁊ petim⁹ vt istis et omnibus fidelibus defunctis in xp̄o indulgētie locū lucis et refrigerij et

pacis ꝑpetue largiantur. vñ pia mr̄ ecclesia ꝭm Inno. statuit nō solū ꝓ viuis veꝛ etiā ꝓ defūctis orare vt eas deo patri sacra intercessiōe ꝯmēdat certissime credēs ꝙ iste sanguis p̄ciosus qui ꝓ multis ē effusus in remissionē peccatoꝝ nō solū ad salutē viuentiū veꝛ etiā valet ad salutē defūctoꝝ. Ideo romana ecclesia statuit vt in omnib⁹ missaꝝ solēnijs debito loco memoria defunctoꝝ habeatur. Et sic eccl'ia omnes defunctos sub generali ꝯmemoratōe suscepit tacitisq̄ȝ nominib⁹. nō enī pretermittēda est dies in quo q̄libet catholicus spālez nō hȝ memoriā defunctoꝝ. Dicunt eni doc. ꝙ qui pro amico defuncto vnū psalmū vel vnū pater noster cuȝ deuotōe legerit plus eum ꝯsolatur quā si hac vita dum viueret mille marcas eidē ꝯtulissȝ. Qui eni ꝓ defūcto orat multū apud deū meretur. Et sacerdos ī hoc loco quoꝝ maluerit debet agere spālem memoriaȝ. Et p̄mo parētum si defuncti sunt postea ꝓ fratrib⁹ et sororib⁹ et cognatis ꝭm casus vt in memoria viuoꝝ habitū est. ¶ Nobis ⁊c̄. ꝓfertur cuȝ eleuatōe vocis et tunsione pectoris sine cōpunctōe per qḋ representatur ꝯfessio ⁊ ꝯtritio latronis tp̄e passionis alteꝛ increpans dicens. Nos autē digna factis recepim⁹. Deinde dixit ad hiesum. Memeto mei dn̄e dum veneris in regnū tuū vt significatur per eleuatōem vocis id quod cēturio et q̄ illū erāt visis signis q̄ fiebant dicētes. Uere filius dei erat iste. ¶ Et fit hic etiā cōmemoratio sanctoꝝ. Unō nō ꝙ ꝯmemoratio sanctoꝝ ter in canone repetitur licȝ hoc ipsū peruenerit ad laudē et gloriā trinitatis. Prima cōmemoratio fuit ibi cōmunicātes. Et in secūda cōmemoratōe supplētur ibi sancti qui de p̄missis sanctis de esse videbātur. In cōmemorare q̄ fit ante cōsecrationē corporis xp̄i postulātur sanctoꝝ suffragia. In illa q̄ fit post ꝯsecratōeȝ imploratur scōꝝ ꝯsortiū. Et ī hac

ꝯmemoratōe scōꝝ obseruat id eccl'ia qḋ antiq̄tꝰ agē cō
sueuit. vt ī orōe recolat p̄rez memoriā q̄tenꝰ eoꝝ meri
tis suffragātibꝰ facilꝰ obtineatur ꝙ iplorat. Sic ⁊ mo
yses ꝑ peccāti pp'lo ītercedēs p̄rm memoriā īterposu
it dicēs. Recordare abrahā iacob ⁊ isaac ſuoꝝ tuoꝝ.
Exo. xxxij. Sic et azarias in fornace orasse legitur.
Ne q̄sumꝰ auferas tuā miaz a nobis dn̄e deꝰ n̄r ꝓpter
abrahā dilectū tuū et isaac ſuū tuū et isrl sanctū tuuz
Et ī p̄ma ꝯmemoratōe scōꝝ nō fit mētio de ꝯfessoribꝰ
q2 canon fuit priꝰ editꝰ quaz memoria scōꝝ ꝯfessoꝝ ce
lebraretur. Nā oēs fere sancti q̄i canone memorātur
p̄cessere siluestrū. Sz post tp̄s beati siluestri cepit me
moria beatoꝝ ꝯfessoꝝ venerari. Et iō nō fit mentio de
eis q2 illi nō fuerūt passi sic̄ xp̄s cuius passionis ē me
moriale hoc sacr̄m. ¶ Per quē hec oia ⁊c̄. Vn̄ ꝓpiti
atōe istoꝝ v̄boꝝ. Sāctificas viuificas bn̄dicis ⁊c̄. for
mātur tres cruces q̄ scđm aliquos designāt vt oīa cre
ata sanctificētur et viuificētur et bn̄dicantur ī virtute
crucifixionis xp̄i. vel ſm Inno. fiunt. q̄ fiūt sup̄ calicē
cooptū fiunt ad recolendū crucifixionē xp̄i hora terti
arū esse factā. iudeoꝝ linguis clamātiū crucifige cruci=
fige eū. hora sexta manibꝰ gētiliū. hora nona ꝯpletiue
cū ī cruce īclinato capite emisit spm̄. Quia ergo cru=
cifixio dn̄i sancta ē ꝯsumata ꝑ spatiū triū horaꝝ. ideo
fiunt tres cruces. ¶ Post hoc sacerdos discooperit
calicē. cū dicit. Et prestas nobis. Sed diceres q̄re ca
lix et sanguis discooperitur et nō corpꝰ. R̄ndetur ml'
tis de causis. Pria ꝓpter periculū ne puluis aut mus
ca cadat ī calicē. et hostia nō tegitur q2 ista īmūdicia
ab hostia sine periculo pōt īmoueri. Secūdo q2 calix
sumitur q̄nq3 ꝑ passiōe. idcirco passio et mors xp̄i ma
gis signātur ī calice quā ī hostia. iō sicud xp̄s mortuꝰ
et passus coopertꝰ fuit lapidibꝰ ita calix corporalis te

gitur. Tertia qꝛ sanguis ĩ calice repñtat corpꝰ xp̃i ĩ se pulchro positum et sindone inuolutum et corpꝰ xp̃i ex tra sepulturam ſm Guil. Depositio corporalis de ca lice designat ꝙ veluꝫ templi scissum est a summo vsqꝫ deorsum. Et fiunt tres cruces suꝑ mediũ calicis ⁊ due fiunt extra calicẽ. Sed due fiunt ad designãdũ ꝙ toti trinitati honor et gloria est intra istũ mundum inferio rem et extra istum mundũ in mundo superiori. Et tres fiunt cruces per tres significatões ꝙ omnis honor q̃ a creaturis patri et spiritui sancto per filiũ per quem mundum creauit et omnẽ lapsum reparauit ipso filio debetur qꝛ pater honorificatur in filio eo ꝙ qui hono rificat filium honorificat et patrẽ qui misit illuꝫ ꝓpter misterium humani generis. Ideo fiunt tres cruces su-per medium. Et ſm Inno. iste tres designant tres cru ciatus quos xp̃s in cruce sustinuit. s. passionẽ in corpo re et passioneꝫ in mente. de qua dicitur. Tristis est aĩa mea. Cepit hiesus panem tedere et mestus esse. Cõpas sionem in corde cum crucifixus orauit dicens. Pater ignosce eis ⁊c̃. Et sacerdos facit istas tres cruces suꝑ calicẽ qꝛ xp̃s sustinuit huiusmodi cruciatꝰ in corpore. due vero cruces q̃ a latere calicis fiunt. designãt duo sacr̃a que de latere xp̃i fluxerunt. s. aqua regeneratõis et aqua redemptõis. Etiã fiunt iste due cruces in ore calicis ad designãdum diuisionẽ corporis et anime in morte hiesu. In xp̃o enim sunt tres substãtie. s. corpus aĩa et deitas. duo tamen in morte. s. corpꝰ et aĩa fuerũt diuisa. diuinitas v̀o a morte separata esse dꝫ. et ergo fi unt due cruces tm̃. Aliqui illas duas cruces ducẽtes. vnã a sũmitate calicis ad se deorsuꝫ trahũt ꝑ qḋ vnica mors xp̃i designatur. alia crux a sursũ deorsũ tracta ď signat ꝙ aĩa xp̃i a corpe sepata descẽdit ad ĩferos ad genꝰ hũanũ ꝛdimẽdũ ĩ v̀tute sue passionis ⁊ sue crucis

¶ Et debēt cruces isto mō fieri. ✠ Pria crux q̄ fit sup
p ipʒ fit sup̄ os calicis exteri⁹ ⁊ alti⁹ significās ꝙ ē de⁹
ē extra oia nō exclusus. Scda q̄ fit sub. Cū ipso fit pa
ruʒ iferi⁹ sub pma vex a labio calicis in labiū signifi
cans ꝙ de⁹ ē sup oia nō eleuat⁹. Tertia q̄ sup in xp̄o
fit iter os calicis circa mediū ꝯcauitatis ei⁹ significās
ꝙ ē intra oia nō iclusus. Quarta q̄ ē sup. Est tibi deo
pr̄i oipotenti ⁊ fit a medio oris calicis recto diametro
ꝯtra faciē sacerdotis significās ꝙoia q̄ sunt i misterio
misse occulte dirigūtur i fine añ oculos nobis ponētur
Quinta q̄ fit sup vnitate spūssancti fit a latere calicis
iter ipm calicē ⁊ sacerdotē descēdēdo a sūmitate cali
cis ꝯtra pedē significās ꝙ de⁹ subter oia nō ē cōp̄ssus
seu ꝓstrat⁹. Et aliq̄ i fine istoꝝ signoꝝ tāgūt calicē cuʒ
hostia p qd̄ percussio lateris xp̄i cū lancea militis desi
gnatur. ¶ Postea alta voce fac̄ orōeʒ ad ppl̄m vt po
pulus rn̄deat dicēs. Per oia. s. s. Et significat ꝙ xp̄s
alta voce clamādo emisit spiritū ƀm Inno. vel vt ostē
datur ꝙ hic sit finis canonis. Postq̄ʒ sacerdos dn̄icā
ꝓnuntiat orōeʒ. Et qñ sacerdos dicit. per oia. s. s. leuat
calicē modicū de altari. Et cū dicit p̄ceptis salutarib⁹
deponit sil' hostiā cū calice. Altare eni significat crucē
vt dicūt doc. Et depositio hostie ⁊ calicis significāt ꝙ
ioseph ab aromathia ⁊ nicodem⁹ venerūt ⁊ ipetraue
rūt corp⁹ ihesu de pilato leuātes de cruce ⁊ ponētes i
sepulchro. q2 illi aduoluerūt lapidē ad hostium monu
mēti sic sacerdos sup̄ calicē corpale reuoluit. ¶ Pa
ter nr̄ sanct⁹ Greg. sup hostiā i altari decātandū statu
it asserēs incōgruū eē ꝙ sup eucharistiā diceretur orō
quā scolaris vel discipul⁹ apposuerat ⁊ illā obmittere
quā dn̄s ⁊ mgr̄ dictauerat ⁊ ap̄li dicē ꝯsueuerāt. Sed
qñ corus rn̄det sʒ libera nos amalo. Tūc subdiacon⁹
rep̄ntat diacono inuolutā patenā ⁊ diacon⁹ eā euoluit

ꝛ repꝛe'entat sacerdoti. Osculādo ipsiꝰ manū d exterā amen. Libera nos quesumꝰ. Et hec oꝛo sub silētio dicitur. Et illud silentiū significat sabbatū quo d n̄s i sepulcro quieuit. Unde Luca testāte mulieres q̄ parauerūt vngēta sabbato siluerūt ſm mandatū. Sed qui ſm carnē quieuit luce testāte ſm aiaꝫ ad inferos descēdit vt fortioꝛ superueniens fortē spoliaret armatū.
¶ Postea sacerdos cū patena signū sancte crucis sibi in facie ꝛ i pectoꝛe vel in alijs facit ꝛ eā osculatur ꝛ super oculos ponit. Et post iteꝝ deponit coꝛpoꝛale vt post luctū dn̄ice passionis perueniatur ad gaudiuꝫ dn̄ice resurrectōis. Idcirco nūc i gestis sacerdotū dominice resurrectōis gloꝛia recolitur. Hij ergo. s. subdiaconꝰ ꝛ diaconꝰ ꝛ sacerdos tam numero q̄ꝫ ministerio repꝛesentāt has tres sanctas mulieres matrici. primo maria magdalena ꝛc̄. Repꝛesentans patenā. i. coꝛ patēs latitudine caritatis in obsequiū sepulture. nam emerūt aromata vt veniētes vngerēt hiesum. Hāc patenā. i. coꝛ amplū latitudine caritatis sacerdos. i. xp̄s accipiat qꝛ xp̄s ardēti desiderio ab ipsis querebatur. Iuxta illud scio ꝙ hiesuꝫ queritis nazarenū. Idcirco crux signatur in facie ꝛ in pectoꝛe statim sacerdos osculatur patenā. Ostēdēs ꝙ xp̄s ꝯfestim impleuit desiderū mulieꝝ. Deinde sacerdos remouet coꝛpoꝛale ab oꝛe calicis. hoc designat quod angelꝰ dn̄i reuoluit lapidem ab ostio monumēti. Os enim calicis significat ostiū monumēti. ¶ Et subditur. Per eūdē dn̄m n̄m
Sacerdos hec dicēs frāgit hostiā ꝑ mediū ꝛ alteram medietatē subdiuidit quo facto alta voce dicit. Per oīa. s. s. Postea dicit pax dn̄i. Et cā quare hostia frangitur ſm Inno. qꝛ legitur de xp̄o ꝙ fregit ꝛ dedit discipulis suis iō sacerdos hostiā frangit vt i illa fraxione deū cognoscimꝰ sicud illi duo discipuli qbꝰ dn̄s in die

resurrectõis apparuit euntib⁹ in emaus. Et p̄mo frangit in duas medietates, ꝓpter duplicē statū predestinatoꝝ. s. eterne glorie ꝛ tp̄alis presentis miserie. Et quia duplex est miseria p̄destinatoꝝ. s. illoꝝ qui sunt in purgatorio ꝛ illoꝝ qui sunt in hoc mūdo qui adhuc viuūt iō qꝛ vna dimiditas diuiditur in duas quare vna sanctificatur ꝓ tristitia illoꝝ qui sunt ī purgatorio. ꝛ alia pars ꝓ his qui sunt ī isto mūdo ꝛ sic iste tres partes designāt tres partes corporis xp̄i mistice. s. ecclesiam triūphātē ecclesiā expectantē. s. qui sunt in purgatorio Et ƀm aliquos ista pars q̄ immergitur significāt beatos qui inebriantur dulcedine ꝛ vbertate domus dei. Sed ƀm alios significat fideles qui immersi sunt tribulatōib⁹ p̄sentis vite. Vn̄ pars intincta vino, ꝓ viuis sanctificatur altera, ꝓ sanctis. Sed tertia ꝓ redimen͛ Vn̄ Grego. tradidit q̄d ille significēt dicēs. Triforme est corp⁹ xp̄i pars in calice missa corp⁹ xp̄i q̄d iam resurrexit significat cōmesta adhuc ambulās sup terraꝫ. Pars ī altari remanēs vsqꝫ ad finē misse corp⁹ iacēs in sepulchro sicud olim ꝯsueuit fieri. nūc v̄o rit⁹ ecclesie habet ꝙ due partes statim manducantur tertia cuꝫ sanguine sumitur. Pars que manet ī dextera manu significat iā glorificatos. Per dexterā eni significatur eterna vita pars illa cū manu dextera primo ponitur sup patenaꝫ. Postea pars alia subdiuiditur q̄ manet in sinistra ꝛ cū sinistra supra patenā. primo parti iūgitur signans fideles p fide vocatos ī hoc mūdo adhuc degētes. p̄sens eni vita per sinistrā designatur. Et alia pars subdiuisa manēs in dextera manu ꝛ cū per actis signis super calicē ī sanguinē mittitur significat tertiū statū fidelium eoꝝ qui passione purgatorij detinentur vn̄ calix passionē significat. Sed vtrū fractio ꝛ sonus fiant ī corpore xp̄i. aut ī pane. aut ī accidētib⁹. Nō in

corpore q2 est indiuisibile. nec i pane cũ panis est trãs mutat⁹ in corpus xp̄i. nec in accidentib⁹ q2 accidentia de se nõ faciunt sonũ cum naturaliter inherẽt suis sub iectis. Quia sicud ibi est spẽs panis ⁊ nõ res cuius est vel inqua est illa spẽs ita est in fractõe que nõ est in a liqua re quia nihil frangitur cuius tamẽ oppositu3 vi detur per oculũ. vt videt oculus. tangit man⁹. percipit auditus qui sensus realiter sentiunt ⁊ nõ possunt deci pi circa ꝓpria obiecta ẜm Aristotilẽ. Rñdetur ꝙ di uisio fit in sacramẽto in specie visibili corpore xp̄i in tegro permanẽte. Et fractio illa nõ est in substãtia cor poris xp̄i sed in ipsa forma panis sacramẽtalis vel in specie panis. Juxta illud ap̄li Cori. xj. Frangim⁹. i. for mam vel speciem panis nõ ꝙ ibi sit sed quod ibi fuit. Sicud symeon dicitur leprosus in euãgelio nõ ꝙ tunc sit sed quod fuit. Et dicitur vltra ꝙ fraxio specierũ et sonus ⁊ audit⁹ sit in accidẽtib⁹. Ad rõem in oppositũ dicitur ꝙ accidentia per se nõ faciũt sonũ cum natura liter inherẽt suis subiectis sed sic nõ est quia superna turaliter accidẽtia stant cum subiecto. Ex his patet ꝙ diuisio ideo fit in pane q2 ibi nõ est panis. nec etia3 in corpore xp̄i q2 immortale ⁊ incorruptibile est nec etiã fit imaginarie quia illa diuisio sensibilis est. Conclu ditur igitur ꝙ fit in sacramẽto tm̃. i. in specieb⁹ accidẽ tib⁹ q̄ sunt sine subiecto vt dictũ est. Tũc sacerdos p⁹ diuisionẽ alta voce dicit. Per oĩa. s. . ⁊ pax calicẽ de altare eleuãs ꝙ fit iõ q2 xp̄s per passionẽ descẽdebat ad inferos per resurrexionẽ eleuatus ẽ a mortuis. ¶ Tũc subiũgit alta voce. Pax dñi. Vñ videtur ps im mergenda signare fideles in tribulatõib⁹ presentis vi te agonisantes. Quia sacerdos ad tales sic loquitur. Pax domini. Hic pax peccatorib⁹ in p̄nti per gratiã ⁊ pax quietis siue eternitatis in futuro ꝑ gloriã datur

Et Inno. dicit rõez quare alta voce ꝓnũtiat pax dñi
qꝛ nõ solũ resurrectõis gaudiũ p signũ sꝫ etiaꝫ p ṽba
est exprimẽdũ. Et qꝛ dñs nr̃ ihesus xp̃s vt pace refor
maret i celo et i terra ipsaꝫ pacẽ i natiuitate icboauit
angelis i natiuitate cãtãtibꝰ ꝛ i terra pax hominibus.
Eandẽ pacẽ i resurrexione ꝯsumauit. cũ dixit pax vo
bis. Et qꝛ triplex ẽ pax. s. mẽtis tpis ꝛ eternitatis pro
hac triplici pace tria signa fiũt sup̃ calicẽ cuꝫ sacr̃o et
ter agnꝰ dei dr̃ significãtur ꝙ hãc triplicẽ pacẽ dñs nr̃
ihesus xp̃s sua passione ꝓmeruit. Uel sacerdos facit
cũ hostia tres cruces sup̃ calicẽ ſm Inno. qꝛ ṽtꝰ trini
tatis aĩaꝫ crucifixi reduxit ad carnẽ ne dereliquerẽt
aiaꝫ eiꝰ i inferno nec carnẽ eiꝰ daret vidẽ corruptõeꝫ
Uel iõ qꝛ tres mulieres sancte q̃rebãt ihm̃ crucifixuꝫ
ad ostiũ monumẽti. Uel significat ꝙ xp̃s fuit in sepul
chro p triduũ. vl' qꝛ pax q̃etis i gloria datur a tota sc̃ã
trinitate ṽtute passiõis xp̃i i cruce. Chorus rñdet ꝛ cũ
spũ tuo. q̃si dicat tu nobis optas pacẽ ꝛ eadẽ pax cum
spũ tuo maneat q̃tenꝰ toto spũ iã diuinis ministeriis as
sistas ꝛ spũali gaudio plenꝰ fias. tũc mittit partẽ in ca
licẽ. Ista cõmixtio corporis ꝛ sanguis significat vnio
nẽ carnis ꝛ aie i xp̃i resurrexiõe q̃ de nouo i resurrex
ione sunt vnite. Nã vt dictũ ẽ panis ad carnẽ vinũ ꝛ
aqua ad sanguinẽ referri debẽt. hec cõmixtio vtiqꝫ re
ferẽda ẽ ad spes panis ꝛ vini q̃bꝰ corpꝰ xp̃i ꝯtinetur
corpꝰ eni xp̃i nõ ẽ sine sanguine nec sãguis ẽ sine cor
pore. ꝛ iõ nõ fit ꝯmixtio corporis ꝛ sanguis qꝛ nullus
sibiipsi cõmiscetur. ꝯmixtio eni nõ est inuisibiliũ vnio
p̃mo de gñatõe. Et qꝛ cũ xp̃s salutassꝫ ap̃los dedit eis
ptãtẽ absoluẽdi pctã dicens quoꝝ remiseritis peccata
remittũtur eis. Idcirco chorꝰ clamat ꝛ postulat ab eo
remissionẽ pctoꝝ dicẽs. Agnꝰ dei q̃ tollis ꝛc̃. Et cãta
tur ter vt indulgeat pctã p̃terita ꝛ ꝯseruat nos a pctis

futuris ⁊ tādē det nobis eternā beatitudinē ⁊ dr̄ agn⁹ ab agnū qd̄ puer legitime. vel ab agnoscēdo qꝛ agnus solo balatu mrē3 agnoscit i toto grege. Christus autē i ara crucis cognouit patrē ꝑ obediētiā ⁊ matrez per curā ibiq3 pius obtulit se ꝓ nobis. Et iō in altari imo latōe ter dr̄. Agn⁹ dei q̄si diceret. agn⁹ dei q̄ cognouisti patrē miserere nobis. Agn⁹ dei qui cognouisti matrē miserere nobis. Agnus dei qui redemisti mūdū dona nobis pacē. Etiā ꝯsuetudinē antiquā romane ecclesie trib⁹ modis dr̄ vniformiter miserere nobis ꝓpter tria gn̄a pctōꝝ. s. cogitatione locutiōe ⁊ oꝛis. Postq̄3 dn̄s oēs salutauit ap̄los ſm Inn. Itē dixit pax vobis. Ostē dēs ꝙ nō solū pacē debem⁹ hr̄e i oꝛe ſ3 etiā i pectoꝛe nescim⁹ cū illis. Qui loquūtur pacē cū ꝓximo suo ma la aūt i coꝛdib⁹ eoꝝ. Et iō cu3 hoc dixisset sufflauit in faciē eoꝝ ⁊ dixit accipe spm̄ scm̄ ⁊ iō sacerdos incli- nādo legit illā oꝛōe3. Dn̄e ihū xp̄e q̄ dixisti ⁊c̄. ¶ In q̄ datur osculū pacis. Ad hoc designandum sacerdos dat ministro osculū pacis. Et qꝛ caritas ei⁹ diffusa est i coꝛdib⁹ vr̄is ꝑ spm̄ scm̄ qui datus ē vobis. Iō pacis osculū per vniuersos fideles diffūditur ab eccl̄ia. Itē ppl̄s osculū pacis fiūt qꝛ dn̄i sui grā3 ⁊ singuloꝝ ꝯcoꝛ diā per moꝛtē ei⁹ se ꝓmeruisse gratulatur. Et sic signū pacis sibi inuicē dāt vt ostēdāt se ꝯiūctos coꝛpoꝛi xp̄i per quē facta ē pax i celo ⁊ i terra vt sic vinculo cari tatis nectamur. iō opoꝛtet vt sint sine pctō moꝛtali qui ergo odiētes se inuicē osculātur iude ꝓditoꝛis osculū imitātur. In missa aūt defunctoꝝ nō datur pax qꝛ fide les aīe iam nō sunt neq3 amplius erūt i ꝑturbatōe h⁹ mūdi ſ3 q̄escūt i dn̄o vn̄ eis nō ē nccāriū osculū qd̄ ē pacis ⁊ ꝯcoꝛdie signū. Et ergo i rōnali dr̄ in missa ꝓ desūctis nō dr̄. Illa oꝛo dn̄e ihesu q̄ dixisti ap̄lis pacē meā do vobis. Postq̄3 aūt sacerdos osculat⁹ ē coꝛp⁹ xp̄i vel patenā ⁊ crucifixū seu crucē in libꝛo et coꝛnu

altaris dextre tūc ⁊ illā orōem deuote inclinādo ante
corpus xp̄i. Dn̄e ihesu xp̄e fili dei viui q̄ est celeriter
habēda ī memoria q2 passionis dn̄ice ē memoratiua ⁊
cū oī deuotōe ⁊ corde cōtrito ⁊ ꝯscia nō ficta est oran
da ⁊ passio dn̄i maxime adorāda. ¶ Tūc sacerdos re
uerenter sumit patenā cū corpore dominico ꝯsumēdo
seu cōicando ⁊ debet fieri sine magna mora sed breui
ter ⁊ reuerenter sacerdos se expediat cōicando ꝑpter
cordis distractōem ⁊ mētis euagatōez ne irruentes co
gitatōes perdāt deuotōem. In cuius figura preceptuz
fuit in lege ꝙ agnus pascalis qui xp̄m figurabat ꝯme
deretur festinanter s3 tn̄ cū magna cautela ⁊ ꝓuisione
debet sumi ne negligentia fiat. Et sacerdos sumēs san
guinē ꝑpter maiorē securitatē ⁊ reuerentiā ter haurit
ad designādū trinitatē perfusionē siue ablutōez bis de
signat caritatē q̄ min⁹ quā inter duos ꝯsistere nō pōt.
¶ Absolutio igitur terna sacerdotis. s. ī pricipio ī me
dio et ī fine misse designat ꝙ offert sacrificiū salutare
emūdatōis cogitatōis locutōis ⁊ actōis vel pctm̄ ori
ginale criminale et veniale vl' illoz q̄ aguntur p igno
rātiā. nā negligentiā aut industriā. ¶ Cōmunia repre
sentat gaudia apl'oz de resurrexione fm illud qd̄ legi
tur. Gauisi sunt discipuli viso dn̄o. ⁊ ꝑpter nimiū gau
dium mirabātur. Qd̄ aūt in aliquib⁹ ecclesijs recipro
cando canitur. Insinuat ꝙ apl'i resurrexionis gaudiū
sibi inuicē nūtiabāt. Uel sicud inclitus significat boni
operis incboatōez. ita cōia laudabilis finis ꝯsumatio
nem. nā qui digne volūt sumere corp⁹ xp̄i debēt vsq3
ī finem sine intermissione orare. Sacerdos ī pricipio
misse ad dexterā ptē altaris accedat vt gaudiū dn̄ice
incarnatōis ⁊ natiuitatis ostēdit. Deinde ad sinistraz
partē se diuertit vt tristitiā passionis īsinuat ⁊ iterz ad
dexterā redit vt gaudiū dn̄ice ī surrexiōis ⁊ ascēsiōis

ꝓnūtiat. ¶ Cōplēda significat boni opis ꝯsumatōem
qꝛ ipsa cōplemētū officij missalis. Et hec orōes debēt
multiplicari equaliter collectas añ epl'az ꝓnūtiatōez
Hec oratio quā sacerdos p̄missa salutatōe exequitur
eleuatis vl' extēsis manibꝰ significat illā benedictōez
ſm Inno. quā xp̄s ascensurꝰ in celū eleuatis manibꝰ i
celū dedisse discipulis, nā vt Lucas cōmemorat duxit
eos in bethaniā ⁊ eleuatis manibꝰ duxit eos ⁊ fereba
tur i celū. ¶ Ite missa ē. repñtat illud dictū apl'is. viri
galilei qd statis aspiciētes i celū. hic ihesus q assūptꝰ
est a nobis in celū ita veniet vt videbitis eū. Chorus
ꝯgratulādo respōdit deo gratias. Imitatur apl'os q̄ re
gressi sunt i hierusalē cū magno gaudio. ⁊ erāt semꝑ i
templo laudātes ⁊ benedicētes deuz. Et per hoc ꝙ sa
cerdos siue diaconus dicit. Ite missa est dat licentiam
eundi populo ad ꝓpria. vt sit sensus iste. Ite ad ꝓpria
missa est finita. vel hostia salutaris ꝓ vobis deo patri
est missa vt deuotio vestra in ethereis desiderijs mi-
nisterio angelorū sanctorum est missa. Uel sic ite post
christum vel sequimini ipsuz non est standū in hoc mū
do sed ad patrē per bona opera est festinandū quod
leuiter facere possumꝰ. qꝛ hostia missā ⁊ ad deū patrē
placādum. ꝑ quē fracta sunt tartara ⁊ ꝑadisi ianue re
serate. ¶ Tribꝰ ergo mōis missa ꝯcluditur. ¶ Prio
ꝑ ite missa ē i festiuis diebꝰ. qꝛ istis diebꝰ ppl'us ꝯflue
bat ad missaz ⁊ tenebatur expectare finē misse ⁊ nescie
bat qñ esset finis. minister vertebat se ad eos in primi
tiua eccl'ia dicens. Ite missa est dās eis licētiā receden
di. ¶ Sed i ferijs dr̄. Benedicamꝰ dn̄o. ꝑ hoc ppl'us
ad agendū gr̄as inuitatur sic̄ pꝰ oīa bona pacta debe
mꝰ deo regr̄ari. Et etiā ad bn̄dicamꝰ dn̄o chorꝰ rn̄det
deo gr̄as vniformiter. qꝛ semꝑ debemꝰ manere i gr̄az
actōe. Et i primitiua eccl'ia i ferijs sacerdotes q̄si soli

sine pplo dixerūt missam ꝛ iō nō vertit se ad populuꝫ cū benedicamus dn̄o sicud cū ite missa est. Sed cōmu merat se alijs iō vertit faciē ad oriētē. Nā ex oriente exalto ille qui illuminat oēm hoīeꝫ ortꝰ ē ꝛ illi gratias oēs ꝛ laudes referri debemus. ¶ Sed in missa aiarū ꝯcluditur. Requiescāt in pace etiā vertēdo se ad oriē tem qꝛ eis ꝑ totuꝫ officiū optatur requies. Ut ergo fi nis correspōdeat principio dr̄. Requiescāt in pace. Et chorꝰ rn̄det amē.i.fiat. ¶ Benedictōem sacerdos in fine facit sup ppl'm. et hec bn̄dictio significat spiritus sancti missionez in discipulos iuxta qd ille ꝓmisit. Ac cipietis inquā virtutē superne spūs i vos. Sicud eni spūs sanctꝰ i noīe totiꝰ trinitatis mittitur eo ꝙ opera sancte trinitatis sunt in diuisa ita ꝛ sacerdos istā bene dictōem facit i noīe indiuidue trinitatis. Et spūs scūs differētiā sexuū nō attēdit nec fragilitatē corporū nec temporꝫ diuersitatē. Sed quecūqꝫ quē vult dignātissi me replet benignitate. ꝛ illa bn̄dictio per verbuꝫ oris et per signū crucis exprimitur. qꝛ ista missio spiritus sancti ꝑ sonū vehementē aeris ꝛ linguis igneis inno tuit. vt pꝫ Actuū.j. ¶ Et sic habetur finis misse. Hic finis designat finē mūdi in quo electi dei libertatē ha bebūt et deū semper benedicēt. deꝰ eos benedicit ꝑm ꝙ ꝓmissorꝫ suorꝫ tꝫ forma.s. venite bn̄dicti patris mei ꝑcipite regnū. ꝛ sic fulgebit sup vos bn̄dictio dn̄i. Su per malos v̄o maledictio. Deinde dicit sacerdos me ritis ꝛ intercessionibꝰ marie virginis ꝛc̄. Et osculatur altare sicud priꝰ dictū est. Et legit placeat tibi sancta trinitas. Deuote se inclinādo vt illibata fides cor ipsi us ꝛ mentē semper possideat ꝛ cū eo maneat vsqꝫ ad ꝯtēptū vite ꝑhennis i qua fidelis aīa sociabitur deo in osculo salutari et ꝯiunxione imperiali ꝛ in caritate ihesu xpi qui est benedictus in secula seculorꝫ. Amen

ſ Acerdotes de nouo celebraturi multa indigēt informatōe ⁊ circūſpectōe ne cā ignorātie no bile ⁊ ordinatū ꝯfundāt officiū ne ꝯfundēdo alijs riſū ⁊ periculū generēt ⁊ vt modū debitū ⁊ cōez addiſcāt. ¶ Prio igitur ꝙ ſciat ꝯſciaꝫ optime ꝑpara re ſacꝫm vehemēter deſiderare. Notam de mō officij hr̄e ac memoriter ⁊ bn̄ ſcire geſtꝰ valde cōpoſitos ⁊ de uotos hr̄e cū eni q̇libet teneatur deuꝫ diligere ex toto corde ⁊ tota aīa. hic deū diligere nō ꝓbatur ſi q̄s i mē ſa altaris vbi rex regū ⁊ dn̄s omniū tractatur ⁊ ſumi tur irreligioſus incōpoſitus indeuotꝰ vagus ⁊ deſidio ſus apparuit. Attēdat aūt q2 ad mēſam magnā ſedeat ⁊ ſciat qm̄ talia oportet euꝫ preparare ſit cautus ⁊ cir cūſpectꝰ ſtet erectꝰ nō iacēs i altari. Cubitos iūgat la teribꝰ manꝰ exaltat vt extremitates digitoꝝ modicuꝫ ſuꝑ humeros videātur. Intellectū verbis ⁊ ſignis co aptet tres digitos ꝯiūgat q̇bꝰ ſigna facit reliquos du os in manu cōponat. Cū fecerit ſigna ꝑmū tractū faci at ſuꝑ hoſtiā trāſuerſalē ſuꝑ hoſtiaꝫ ⁊ calicē directe ⁊ nō oblique. Signa ſatis alte faciat ne calicē fundat vł euertat. Cū v̓o inclinat nō oblique ſꝫ directe an̄ altare toto curuatꝰ corpore ſe inclinet. Nō circulos ꝓ cruci bus faciat ne calicez fundat. ¶ Scōm eſt ꝙ nō putat ſed ſciat ſe debitas materias hr̄e hoc eſt panē et vinū nō aqua mixtū. De vino ſi poterit certificari exigat a miniſtro vt guſtat tā vinū quā aquā. Aut iſte p̄ſbyter q2 guſtare nō debet ſed guttā ad manū fundat et terat ⁊ adoret ſic erit certꝰ. nō credat appulle ſignate nō co lori q2 iſta ſepe fallūt. Duꝫ celebraturus eſt anteq̄ꝫ ſe prepāret ꝯſideret calicē ne ſit fractꝰ videat oblatas cō ſideret vinū vt dixi ſi eſt acetoſum diſſimilet. Si ace tum nullo mō celebret. Si nimis aquoſū abſtineat niſi ſciat vinū aque ꝑualē. Itē oblatas cōpetēter magnas

eligat et vinum cum bñi pōt ꝯpetēter infundat qꝛ hoc sacr̄m dꝫ sensib⁹ deseruire ad vidēdum tangēdū et gustandū. Vñ requirim⁹ notabilē quantitatē vt sensus reficiātur ex specie et intellect⁹ ex ꝯtēto foueatur. Aqua fundatur i calicē ꝑ manū ipsi⁹ p̄sbyteri qꝛ illa infusio ē sacra. Et dꝫ infundi cū illa orōe. Deꝰ q̄ hūane substātie dignitatē mirabiliter ꝯdidisti ⁊ mirabilib⁹ reformasti da nobis q̄sum⁹ per h⁹ vini ⁊ aque misteriū ei⁹ diuinitatis esse ꝯsortes q̄ humanitatis nr̄e fieri dignatus est particeps hiesus xp̄s fili⁹ tu⁹ dñs nr̄ qui tecū viuit et regnat in vnitate spūs sancti deus. Et sufficiunt tres gutte aque. Et caueat sacerdos ne cū ipetu infundat ne nimis cadt. ¶ Tertiū est canonē diligenti⁹ quā cetera legat. Et precipue ab illo. Tūc eni. respirēs attēdit se totum colligere si pri⁹ nō potuit singulis v̄bis attendēs cum dixit. Accipite ⁊ manducate. ex hoc oēs respiret i vno spū tractim dicat. ¶ Hoc est eni corp⁹ meū. sic nō immiscet se alia cogitatio. Nō eni videtur venerabile discōtinuare formā tā breuē tam arduā tā efficacē cui⁹ tota vis depēdet ab vltimo verbo. s. meū qđ in persona xp̄i dicitur. vnde nō cuilibet v̄bo pūct⁹ imponi debeat cum hoc nulla ratione valeat ꝙ dicatur. Hoc. est. enim. corpus. meum. sed totuꝫ simul proferatur sic similis forma in cōsecratōe sanguinis seruetur. ¶ Item nullus sacerdos in missa hostiaꝫ eleuet in alto donec pronunt auerit hec verba consecratōis. Quia ante pronūtiaiōeꝫ istorum verboꝝ adhuc pur⁹ est panis et non corpus christi sed panis purus ⁊ a fidelibus non debet adorari. ¶ Precipimus etiam ne aliquis sacerdos similet se ꝯficere cū tamen nō conficit. Hoc est enī magnū peccatum defraudat enim astātes et adoratur ydolatrū. ¶ Quartuꝫ est vt si deberēt plures hostie ꝯsecrari debet sacerdos vnā illaꝝ eleua

re quā sibi deputauerat a principio ad missam. Et te neat illam super alias vt ꝙ visuz ad oēs dirigat simul et signando et dicendo. Hoc est enim corp⁹ meum om nes cogitās quas demōstrat. Cōsulo ꝙ presbyter ca- nonem memoriter sciat quia deuotius dicitur cum vi sum per librum de litera ad litteras nō vagatur tamen librum semper habeat vt ad ipsum si respiceret memo rie recurratur. Sed ad verba consecrationis hostiam diligenter inspiciat vt dum dicat. Hoc est enim cor- pus meum vt videndo cogitet ꝙ demonstrat. Qui si li brum inspicit dum manu hostiam teneat plus attendat ad ordinem verborum quod legit quam ad sensuz quē intendit. Similiter dum calicem tenet corporale depo nat et materiam vini inspiciat dum dicat. Hic est ca- lix sanguinis mei etcetera. quia plus mouet significa- tum quam intellectum. Ut sicud hostiam nudam vidit ita et vinum nuduz videat et sensus vtriqz materie cō pletur. Quamuis enim fiat consecratio sub corporali vino non viso sit sic fiat hostia tecta cum ꝯfitiens ita indiget videre nudum vinum sicud hostiam nudam. Si enim benedicēs calicem coopertuz putares ibi esse vinum cum non sit. quia nihil putare debet sed omnia verissime scire. ¶ Ceterum si post eleuationem ho- stie nullum esset vinum in calice infundat vinum et a quam et procedat. et de negligentia peniteat de omni bus nihil est ministris committendum quia eorum ne- gligentia non excusat si preter positum aliquid fiet.

¶ Quintum vt sumat et nullomodo vno haustu su- mat ne propter impetum vel acerbitudinem forte tus- sis inopinata occurrat. Sed bis vel ter sumat ne im- pedimentum habeat. Si autem plures hostias debet sumere vt quando hostia est renouanda.

Primo sumat eam quã ipse cõfecit et sanguinez. post hec alias que supersunt suas sumat. Postq̃z alias q̃a de suis credit et scit de alijs credit et nescit. ¶ Sextũ est vt paucoꝝ nominib⁹ astringat in canone perpetuo sed quãdiu velit faciat et qñ velit obmutat. qꝛ canõ de multitudine nominũ ꝓtelatur ꝛ ꝑ hoc cogitatio distra hatur. Diguũ tñ est vt pater ꝛ mater frater ꝛ soroꝛ ibi nominãtur ꝛ si q̃ ꝓ tpe ꝯmẽdãtur. Et spãliter ꝓ quib⁹ missa celebꝛatur sic nõ vocalis expꝛessio sed mentalis. ¶ Septimũ est ꝙ ante missam sacerdos nõ dꝫ os vel dentes lauare. Sed tm̃ labia exterius oꝛe clauso si in diget ne foꝛte aque gustu saliuã immutat licet eni mo⸗ dicus pot⁹ nõ impediat sobꝛietatẽ sumẽtis impedit tñ reuerentiam sacramẽti. Post missam caueãt exscrea⸗ tiones quãtum possunt donec comederunt ꝛ biberunt ne foꝛte inter dentes aliquid remanserat ꝙ exscreãdo eiceretur. Quãuis autẽ missa sit deuotissime celebꝛan da ꝯpletõis cã est tñ mod⁹ habẽd⁹ ne ꝓtraxiõe nimia bõ fiat mutabilis vł acceleratõe nã exceleratio signũ est incurie. Intpata ꝓtractio est occasio distractionis sed medio modo tutissima est quelibet missa dicẽda. a quocũq̃z sacerdote quasi tunc pꝛima dicatur et ampli us nũq̃z dicenda. Tã magnum est donum ꝙ semper de bet esse nouũ. Et hodie foꝛtassis ꝛ vtilissimũ sit sentiẽ do si digne tractatur sacramentuz in spiritu humilita⸗ tis et in animo ꝯtrito ꝛc̃. Pꝛo quo iesu xp̃o crucifi⸗ xo sit laus et gloꝛia per infinita seculoꝛum secula. a⸗ men.

¶ Explicit officiuz misse. Impꝛessum in inclita ciui⸗ tate Magdeburgensi per magistrum Albertum ra⸗ uẽsten et Joachim westual. Anno dñi. M.CCCC lxxxiij. Tertia feria post Lucie.